

Facing time

Rops/Fabre

Rops/Fabre Namen

15/03 ▶ 30/08/2015

► Rops/Fabre, een verhaal van ontmoetingen

Woord vooraf

Van 15 maart tot 30 augustus 2015 staat Namen helemaal in het teken van de hedendaagse kunst. De stad verwelkomt Jan Fabre, beeldend kunstenaar, theatermaker en auteur, die sinds meer dan 35 jaar een vooraanstaande positie op het internationale artistieke landschap bekleedt. Nadat het Louvre (2008), het Kröller-Müller Museum in Nederland (2011), het Kunsthistorisches Museum in Wenen (2011) en het MAXXI in Rome (2013) hem hulde brachten, is het nu de beurt aan Namen om deze gerenommeerde en vernieuwende kunstenaar te ontvangen voor een origineel parcours doorheen musea en in de openlucht.

Ontmoeting tussen Fabre en een museum

Een heel eenvoudige anekdote ligt aan de basis van dit grootse project. In een interview verschenen in 2011 zei Jan Fabre dat, als hij één kunstwerk uit een museum moest stelen, het wel Pornocratès van Félicien Rops zou zijn. Met deze uitspraak van de kunstenaar in het achterhoofd en met de steun van de Antwerpse galeriehouders Ronny en Jessy Van de Velde, sinds lang bevriend met Fabre, exposeerde het team van het Musée Félicien Rops ter gelegenheid van de tentoonstelling *Un autre monde* (2011), gewijd aan de Franse tekenaar J.-J. Grandville (2011)¹, ook enkele sculpturen van de reeks *Fantasie-insecten-sculpturen* (1976-1979) en de bronzen sculptuur *De man die de wolken meet*

(1998). De officiële opening van deze tentoonstelling was voor Jan Fabre de gelegenheid om naar Namen terug te keren en zich opnieuw in het werk van Rops te verdiepen. Hij gaf zo de aanzet tot een veel ruimer concept: een tentoonstelling die verbanden zou leggen tussen de werken van beide kunstenaars doorheen de tijd.

Ontmoeting tussen twee immorele kunstenaars

In de jaren 1970 ontdekte Jan Fabre, toen nog een jonge student in Antwerpen, het eerste Ropsmuseum, gelegen in de rue de Fer in Namen.² Hij maakte in die tijd verschillende tekeningen als eerbetoon aan Rops. Het toenmalige museum had natuurlijk niet dezelfde aanblik als vandaag. In vier zalen werd het atelier van de graveur gereconstrueerd en werden de schilder- en graveertechniek toegelicht. Het erotische werk van de Namenaar moest, zoals de tijdsgeest toen vereiste, hoofdzakelijk in de depots van het museum getoond worden. Wie jonger was dan achttien mocht in het museum niet binnen. Je moest zelfs je identiteitskaart tonen aan de conciërge om toegang te krijgen tot de collectie. Fabre was gefascineerd door de artistieke vrijheid van Rops en de marginale wereld die hij opriep met behulp van zijn potlood of graveernaald. Hij zag in Rops een bondgenoot die in volledige autonomie een poëtische taal creëerde die onconventioneel was, sterk, verwarrend, alles behalve vertrouwd of comfortabel. 'Later ontdekte ik kunstenaars zoals Félicien Rops, wiens onderwerpen in zijn tekenin-

gen mijn verbeelding geprikkeld hebben. Ik vond in hem een medeplichtige. Hoe hij zijn attitude en zijn standpunten kon weergeven via symbolen en metaforen. Zijn radicale poëzie van wellust en van verlangen naar de grenzeloze verschrikking. In vele tekeningen van Rops is de aanwezigheid van genot verbonden met een voorliefde voor de lelijke schoonheid, met een lijdensverlangen naar de hel van de liefde en de liefde voor de dood ...³ zei de kunstenaar in 1993 tijdens een gesprek met Jan Hoet.

Al snel draaiden de gesprekken met Jan Fabre rond de idee van een uitnodiging: Rops nodigde hem uit in zijn monografisch museum en stelde hem als oudere kunstenaar voor om verbanden te creëren en te focussen op de gelijkenissen of de verschillen tussen hun werelden. Dat kan je eigenlijk niet doen als je alleen maar de tentoonstellingszalen van het museum mag gebruiken. Daarom werd ook het thematisch parcours van de vaste collectie gewijd aan de uitwisselingen tussen beide kunstenaars: karikatuur, passie voor de natuur, nachtleven, betrokkenheid bij hun tijd, nauwe band met het schrijven, erotiek en satanisme ... stuk voor stuk thema's die ook Fabre bezighouden, meer dan honderd jaar na Rops. Tekeningen, manuscripten, denkmodellen, foto's, maar ook sculpturen en films doen dienst als brug tussen twee werelden die door hun intensiteit en oprechtheid op elkaar gelijken, maar behoren tot een ander tijds kader door de technische middelen die beide kunstenaars hanteren om ze te realiseren. De thematiek van het levend lichaam of het lichaam gereduceerd tot skelet en die van het genot dat het leven en/of de dood viert, komen in het bijzonder aan bod. Een uniek parcours dus om de leidraad van deze ontmoeting doorheen de tijd te volgen.

Zoals Joanna De Vos, kunsthistorica en curator van deze veelzijdige tentoonstelling, benadrukt: 'Rops heeft gezegd "Ik ben Rops en geen ander wil ik zijn", en Fabre "Ik ben een éénmansbeweging". Deze twee onafhankelijke kunstenaars snijden universele thema's aan, maar elk leeft volgens zijn eigen regels. Ze vechten grootmoedig maar geven ook blijk van kwetsbaarheid en zelfspot. "Facing Time" gaat over hun meesterschap van de tijd.'

Ontmoeting met Bernard-Henri Lévy

Jan Fabre kende Bernard-Henri Lévy. Hij ontmoette hem meermaals in de Galerie Templon (Parijs en Brussel) en op de tentoonstelling *Les Aventures de la vérité*, georganiseerd in 2013 in de Fondation Maeght in Saint-Paul-de-Vence met de filosoof als curator. De link tussen beide mannen en het tentoonstellingsproject in Namen is zonder enige twijfel de roman *Les Derniers Jours de Charles Baudelaire*.⁴ Deze was de aanleiding voor Bernard-Henri Lévy om Namen verschillende keren te bezoeken in de hoop te kunnen binnendringen in de Saint-Loupkerk, die op dat moment in

verbouwing was. In de roman beleeft Baudelaire, dan in ballingschap in Brussel, zijn laatste heldere momenten in het gezelschap van verschillende figuren: de uitgever Poulet-Malassis, de fotograaf Charles Neyt, zijn hotelhoudster Madame Lepage, maar ook Félicien Rops, met wie hij Namen bezoekt. Het is bovendien in de Saint-Loupkerk dat de veroemde dichter flauwvalt en de eerste symptomen van spraakstoornis vertoont. 'Namen ... In de staat van halfbewustzijn waarin hij zich bevindt, ziet Baudelaire onophoudelijk de beelden van de Saint-Loupkerk voor zich. Hij ziet opnieuw het goud, de pracht, de overdaad aan luxe en vormen. Hij ziet opnieuw de biechtstoelen, het gekleurde marmer, de boudoirs, de katafalken verfraaid met rood. Hij ziet opnieuw Poulet-Malassis dicht bij hem. Rops, die dierbare Rops, de enige echte kunstenaar die hij heeft ontmoet in België, die samen met hen in vervoering geraakt door dit hoogtepunt van de jezuïetenkunst. [...] hij ziet weer voor zich hoe zijn ledematen helemaal verkrampen, terwijl hij daarboven, in een hoek van de koepel, die hij nochtans goed dacht te kennen, de waterspuwer ontdekt waarvan de blik de zijne kruiste. Daar heeft alles zich dus afgespeeld?'⁵

Zoveel raakpunten waardoor Fabre Bernard-Henri Lévy is gaan beschouwen als de dirigent die orde kan scheppen in de visies die hij deelt met Rops en Baudelaire. Dit trio van uitdrukkingen rond de dood, de seksualiteit en de moderniteit was de reden voor een tweede uitnodiging, met name voor de tussenkomst van de Franse filosoof, die de vraag tot samenwerking met enthousiasme begroette. In het wonderlijke kader van de Saint-Loupkerk heeft Joanna De Vos drie werken geselecteerd uit de reeks *Chalcosoma* (2006-2012) van Fabre: de scarabee wandelend met een herdersstaf, een laurierboom en een kruis op de rug, de ultieme overbruggers van de tijd.

En nog heel wat andere ontmoetingen

Tijdens het lange wordingsproces van dit project heeft Jan Fabre de Naamse steegjes doorkruist, met grote passen door de Citadel gelopen en de schitterende Italiaanse zaal van het theatergebouw bezocht. Door deze ontmoetingen en het enthousiasme waarmee hij geconfronteerd werd, nam het project steeds in omvang toe. Zo ontstond de idee van een parcours van sculpturen in de stad, aangevuld met twee tentoonstellingen – de ene in het Musée Félicien Rops en de andere in het Maison de la Culture – en twee voorstellingen in het Théâtre royal van Namen, *Preparatio Mortis* (2007-2010) en *De macht der theaterlijke dwaasheden* (1984-2012). Het is dus niet enkel Rops die Fabre uitnodigt en Fabre die Bernard-Henri Lévy uitnodigt, maar het zijn tevens de Naamse culturele partners die elkaar uitnodigen. Om de nodige uitstraling te geven aan dit evenement hebben de culturele instellingen van de Provincie en de Stad Namen immers samengewerkt. Ook de vzw Comité Animation Citadelle

heeft beslist om Fabre een centrale plaats te geven in haar werking. Het Théâtre royal voorziet in zijn programma drie avonden voor twee voorstellingen van Fabre. De Saint-Loupkerk stelt drie sculpturen tentoon. L'Université de Namur en het departement kunstgeschiedenis zullen hun studenten meeslepen in dit avontuur. Vele ambtenaren, maar ook vrijwilligers, waren betrokken bij deze uitdaging om de dynamische krachten van Namen, hoofdstad van Wallonië, vijf maanden lang te bundelen onder het vaandel van moderne en hedendaagse kunst.

In 2007 werd het initiatief genomen tot het Contrat d'Avenir Provincial (CAP) van de Provincie Namen dat voor de verschillende diensten van de provincie doelstellingen op korte en lange termijn formuleert. In 2013 werd een nieuwe CAP gelanceerd, CAP.2 (2013-2018), met als culturele ambitie deel te nemen aan de promotie en de ontwikkeling van Namen Hoofdstad en de bekendheid van de stad te vergroten. Een grotere bekendheid van de stad moet een positieve impact hebben op de hele provincie. Het ontwikkelen van nationale en internationale uitwisselingen om de provincie en daarmee al haar gemeenten te promoten, behoort dus tot de prioriteiten. In het kader van het project *Facing time: Rops/Fabre* neemt de Provincie meermaals de rol van bemiddelaar op zich en voert daarmee een van haar belangrijkste taken uit.

Het culturele ontwikkelingsplan van de Stad Namen, Namur Confluent Culture, is in volle ontplooiing sinds 2012 en wordt met veel overtuiging gesteund door Maxime Prévot, volksvertegenwoordiger en burgemeester. Het plan wil inzetten op creativiteit en investeren in en voor het culturele en artistieke veld om een nieuw elan te geven aan de stad en haar inwoners: cultuur als hefboom voor de attractiviteit en de bloei van stad en provincie, als bron van menselijke en socio-economische ontwikkeling. De stad is immers een plaats waar vrijheid en creativiteit tot uitdrukking komen en niet uitsluitend een geheel van problemen. Cultuur een prominente rol geven in het lokale beleid, naast de aandacht voor de dagelijkse bekommernissen van de burgers, is niet langer ongehoord noch onverantwoord ... Het is evenmin een gok. Het is een daad van oprecht geloof. De aanwezigheid van Jan Fabre sluit dus helemaal aan bij de doelstelling om de Namenaars en bezoekers aan de stad kunst geïntegreerd in het stedelijke

landschap te laten ontdekken.

De vzw Comité Animation Citadelle is actief sinds 1981 en organiseert jaarlijks tientallen evenementen om deze historische buurt die de stad domineert extra leven in te blazen. De Citadelle van Namen beroept zich op haar verleden en haar toekomst en weet voortdurend de aandacht op zich te vestigen dankzij projecten die zich richten op haar erfgoed en zorgen voor heel wat animatie. Historische bezoeken, schoolprogramma's, concerten in de openlucht, een plek om je te ontspannen, om te wandelen ... de Citadelle bloeit dankzij het dynamisme van haar animatiebeleid. De tentoonstelling van de sculpturen van Fabre vindt plaats op een belangrijk moment voor de site: de opening van het bezoekerscentrum. Vanaf de zomer van 2015 kunnen Namenaars en toeristen hier terecht voor een nieuwe kijk op de site, de militaire bezettingen, op haar evolutie doorheen de geschiedenis ...

De vzw Les Amis du musée Rops zet zich sinds 1988 in voor de promotie, de ontwikkeling en de uitbreiding van het Musée Félicien Rops, met name door nieuwe aankopen maar ook door gerichte acties die het museum in de spotlights moeten brengen. De vzw heeft dus alle reden om volledig te gaan voor dit grootse project, waarbij het museum en verschillende Naamse culturele partners betrokken zijn.

De opening van deze veelzijdige tentoonstelling is een primeur voor Namen, niet enkel omwille van het grote aantal partijen dat er bij betrokken is, maar ook omwille van de nationale en internationale uitstraling. Het leek ons vandaag ook belangrijk de nodige impulsen te geven aan een project dat Vlaanderen en Wallonië verenigt. Actoren uit de Naamse culturele sector samenbrengen onder hetzelfde vaandel, het noorden en het zuiden van het land met elkaar in dialoog laten treden door interesse te tonen voor de cultuur van de ander, en bruggen bouwen tussen erfgoed enerzijds en hedendaagse kunst anderzijds door bezoekers erop te wijzen dat datgene wat kunstenaars bezighoudt de geschiedenis overleeft ... , dat waren onze drijfveren tijdens de maandenlange voorbereidingen van deze tentoonstellingen.

Dit gemeenschappelijke geloof en de gezamenlijke inzet hebben ons ervan overtuigd dat de lezers van deze catalogus en de bezoekers van de tentoonstellingen dit mooie Naamse culturele avontuur eenstemmig zullen waarderen!

JEAN-MARC VAN ESPEN, gedeputeerde en voorzitter, bevoegd voor de musea en GENEVIÈVE LAZARON, gedeputeerde voor cultuur, Provincie Namen

MAXIME PRÉVOT, burgemeester en CÉCILE CREFCOEUR, schepen voor cultuur, Stad Namen

ARNAUD GAVROY, schepen bevoegd voor 'la Citadelle', Stad Namen voorzitter en JACKY MARCHAL, ondervoorzitter vzw 'Comité Animation Citadelle'

JEAN-PIERRE BABUT DU MARÈS, voorzitter vzw 'Les Amis du Musée Rops'

¹ Voor de film van deze ontmoeting: www.youtube.com/watch?v=XMoDyhhFWq8

² Het museum bestaat sinds 1964. Voor meer informatie over de geschiedenis ervan: Benadette Bonnier (dir.), *Het provinciaal Museum Félicien Rops*. Namen, Brussel, Mercatorfonds, 2005.

³ Hugo De Greef en Jan Hoet, *Gesprekken met Jan Fabre*, Amsterdam-Leuven, De

Bezige Bij-Kritak, 1995, p. 75.

⁴ Bernard-Henri Lévy, *Les Derniers Jours de Charles Baudelaire*, Parijs, Grasset, 1988.

⁵ Ibidem, p. 14

⁶ Soort van scarabee: de heilige scarabee.

“Als er één kunstwerk was dat ik moest stelen uit een museum, dan was het wel *Pornocratès* van Félicien Rops,” zei Jan Fabre in een interview in 2011.

Namen, partner van Mons 2015, nodigt Jan Fabre uit voor een postume ontmoeting met Félicien Rops: een ongezien parcours langs musea en in de openlucht voert u mee op ontdekking in de gedurfde en begeesterende werelden van deze twee Belgische kunstenaars. De fictieve dialoog tussen Rops en Fabre zal de tijd uitdragen, bevragen en uitdagen.

Joanna De Vos, gastcurator:

« Toen Jan Fabre in de jaren 1970 in aanraking kwam met de werken van Félicien Rops, was hij op slag gefascineerd door zijn meesterlijke verbeelding. Jan Fabre ziet hem als een bondgenoot in het scheppen van een eigen wereld, het ontwikkelen van een eigen taal wars van alle conventies. Hij geeft blijk van onverzettelijkheid, subversiviteit, compromisloze overgave maar ook van integriteit en ironie. »

Ter gelegenheid van dit parcours zal Bernard-Henri Lévy, auteur van de roman *De laatste dagen van Charles Baudelaire* (*Les Derniers jours de Charles Baudelaire* (Grasset, 1988), vanuit filosofisch standpunt de baudelairiaanse elementen in beide oeuvres ontcijferen.

Bernard-Henri Lévy, filosoof :

« Het feit dat dit plaats heeft in Namen is niet zonder belang. Dat het theater van deze wederopstanding dezelfde stad is als deze waar Baudelaire zijn eigen kruisweg aanving, dat deze hommage gebeurt in de schaduw van de kerk waar er een einde kwam aan zijn lijden en hij begon te sterven – kortom, dat deze *revanche* hem wordt gegund in de stad waar zijn bezoek uitmondde in rampspoed, kan niet zonder betekenis zijn. »

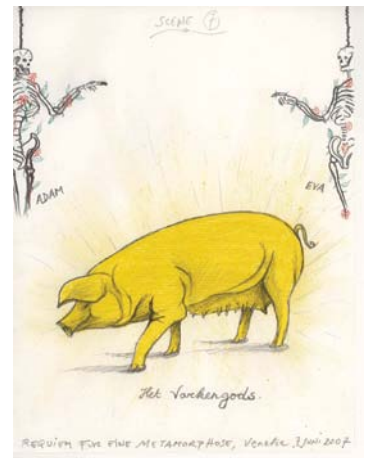
Gastcurator: Joanna De Vos, kunsthistorica.

Met de filosofische blik van Bernard-Henri Lévy.

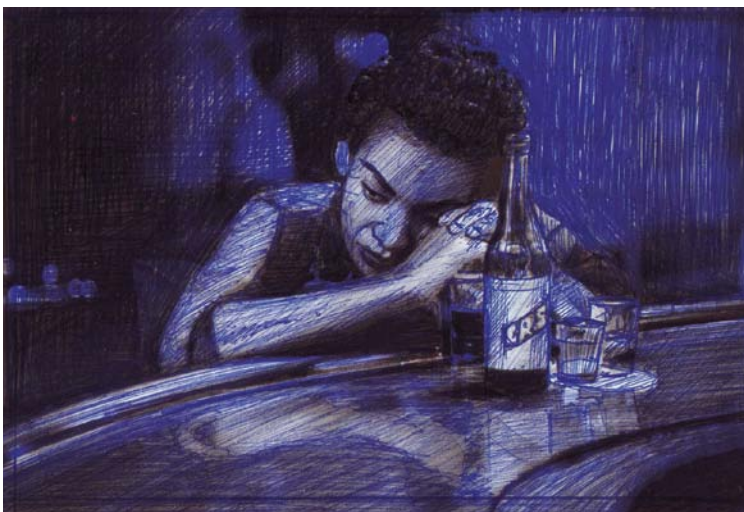
Een project gerealiseerd in het kader van *Mons 2015, Culturele Hoofdstad van Europa*.

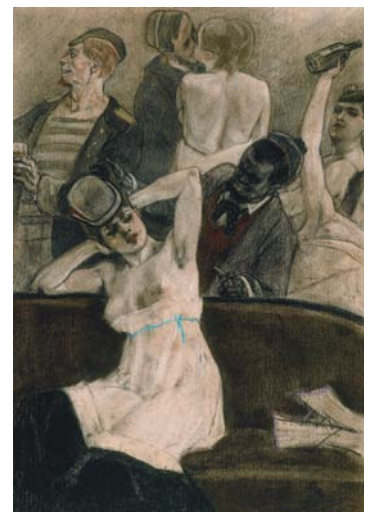
Félicien Rops, *Pornocratès*, 1878, aquarel en pastel met accenten in plakkaatverf. Collectie Federatie Wallonië-Brussel, in depot in het Félicien Rops Museum, Provincie Namen, inv. CFR10

Jan Fabre, *Requiem für eine Metamorphose*, 2007, potlood en kleurpotlood op papier. Coll. Angelos © Angelos bvba

Jan Fabre, *Vervalsing van het geheime feest II (Angsten)*, 1995-1995, crystal bic en klassieke bic op een gedrukte afbeelding. Privécollectie © Angelos bvba

Félicien Rops, *Le Bouge à matelots*, 1875, aquarel en pastel met accenten in plakkaatverf. Collectie Federatie Wallonië-Brussel, in depot in het Félicien Rops Museum, Provincie Namen, inv. CFR9

► Musée Félicien Rops :

In het tentoonstellingsparcours en de vaste collectie zullen werken te zien zijn die verband houden met de levensdrang en de doodsdrift van de twee kunstenaars. Naast deze essentiële thema's staan de plaats en de rol van de kunstenaar in de wereld die hem omringt, zijn verhouding tot geschriften en publicaties en het voortdurend in vraag stellen van de tijdsgeest centraal. Meer dan 250 werken van Fabre te ontdekken waarvan een groot deel nooit eerder tentoongesteld werd.

Joanna De Vos, gastcurator:

Het hart van de tentoonstelling is het Musée Félicien Rops, waarin de sfeer van Rops' moderniteit en huiselijke intimiteit de toon zetten. In de vaste collectie worden verschillende types van tekeningen op klein formaat, foto's, manuscripten, kleine sculpturen, denkmodellen, ... van Jan Fabre geïntegreerd, waarvan een aanzienlijk deel een primeur krijgt. Ik kon de kunstenaar overtuigen nooit eerder getoond oud en recent werk te tonen, omdat zich hier de juiste context aandient. In het tweede deel van het museum worden grootschaligere werken van Rops en Fabre getoond, die vitale thema's van hun werkelijkheid gestalte geven.

Het Félicien Rops Museum – Provincie Namen ligt in het hartje van de oude stad en stelt deze kunstenaar uit de 19e eeuw voor aan het publiek. Rops was een tekenaar, graveur, illustrator en schilder die in geen enkel vakje onder te brengen was.

Naast de presentatie van de vaste collectie vinden in het museum ook tijdelijke tentoonstellingen plaats gewijd aan hedendaagse graveerkunst of aan kunstenaars van wie het werk qua thema of geest aansluit bij het universum van Rops (erotiek, karikatuur, illustratie). De bezoeker kan in een bibliotheek ter plaatse werken en tijdschriften raadplegen over Rops, de 19e eeuw en de graveerkunst.

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

Félicien Rops Museum - Provincie Namen

rue Fumal, 12 - 5000 Namur

+ 32 81/77 67 55

info@museerops.be

www.museerops.be

facebook.com/museerops

@museerops

Open van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u. Elke dag open in juli en augustus.

Félicien Rops, *Le Bonheur est dans le crime*, 1884, zwart potlood, houtskool, vervaagd en bewerkt met punt, krabber en gom. Collectie Federatie Wallonië-Brussel, in depot in het Félicien Rops Museum, Provincie Namen, inv. CFR125

Jan Fabre, *Kruis met slang II*, 2012, schildjes van de juweelkever op hout, opgezet dier. Coll. Hervé Lancelin, © Angelos bvba. Foto: Pat Verbruggen

Jan Fabre, *De lijnstokman*, 1990, bic balpen op papier. Collectie Keteleer-de Nève © Angelos bvba

Félicien Rops, *William Lesly*, 1874, inkt en potlood. Collectie Ronny en Jessy Van de Velde, Berchem.

► **Maison de la Culture :**

Hier zullen twee reeksen van Fabre te zien zijn: *Hoofdstukken I-XVIII* (2010), een reeks bronzen bustes van mens-dier Fabre - en *Chalcosoma* (2006-2012), kleine bronzen "reliëken" van Fabre's universum. Ze worden geplaatst tegenover de wereld van Félicien Rops.

Het Maison de la Culture van Namen – het eerste in zijn soort in België – is gelegen aan de samenvloeiing van Samber en Maas, aan de voet van de Citadel en is het werk van de architecten Bourgeois, Collin en Lambeau. Het werd ingehuldigd op 24 mei 1964. Op het gelijkvloers bevinden zich een spektakelzaal en polyvalente ruimten voor de bezoekers. De eerste verdieping telt twee tentoonstellingsruimten die hoofdzakelijk dienen voor hedendaagse kunst.

Deze openheid voor kunst voor iedereen uit zich ook in een pedagogische visie: geleide bezoeken, ontmoetingen met de kunstenaars, lezingen, filmvertoningen die over kunst gaan of rechtstreeks te maken hebben met de tentoonstellingen. Op de tweede verdieping bevindt zich een documentatiecentrum over de kunsten.

Maison de la Culture van de Provincie Namen

Avenue Golenvaux 14 -5000 Namur

+ 32 81/77 67 73

accueil.culture@province.namur.be – www.province.namur.be

 facebook.com/mcnamur

 @mcnamur

Open van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u.

Elke dag open in juli en augustus.

F. Rops, *La Marotte macabre avec Justicia*, s.d.

J. Fabre, *Hoofdstuk XI*, 2010 © Angelos bvba.
Foto: Pat Verbruggen

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

► L'église Saint-Loup :

In dit prachtige barokke gebouw uit de 17e eeuw, waar Rops Charles Baudelaire mee naartoe nam, zullen drie heilige pillendraaiers - uit de *Chalcosoma* (2006-2012) reeks - van Fabre worden opgesteld. Deze ultieme overbruggers van tijd symboliseren als het ware een ontmoeting tussen de drie kunstenaars. Een levende dialoog tussen Jan Fabre en Bernard-Henri Lévy op zaterdag 30 mei om 20u30.

Bernard-Henri Lévy, filosoof:

Intussen zijn we aangekomen bij de kerk van Saint-Loup – niet de minste van deze plaatsen, want in dit barokke 17de-eeuwse gebouw zullen drie bronzen van de reeks *Chalcosoma* tentoongesteld worden en het is ook hier, zoals ik al zei, dat Baudelaire in het gezelschap van Rops door een beroerte werd geveld.

Uiteraard begint mijn roman* met dit tafereel.

Hij vertelt hoe de dichter sinds zijn aankomst in België, twee jaar voordien, voortdurend op zoek was naar uitingen van de jezuïetenbarok, waarvan hij helemaal weg van was.

Hij heeft het over het goud, de pracht, de kleurige marmers en de boudoirs die hem zijn laatste momenten van esthetische verrukking bezorgden voor hij de grond onder zijn voeten voelde wegzinken.

*Les derniers jours de Charles Baudelaire, 1988 Grasset

Uit respect voor deze heilige plaats zijn er speciale openingsuren voorzien. De kerk zal niet alle dagen toegankelijk zijn voor de bezoekers, maar vanuit een glazen sas kunnen zij de installatie wel bekijken.

De oude Sint-Ignatiuskerk werd vanaf 1610 gebouwd door de Jezuiten. In 1779 werd ze een parochiekerk en omgedoopt tot 'Saint-Loup'. Ze wordt aanzien als één van de mooiste barokke bouwwerken in België uit de 17e eeuw, vooral na de lange restauratiewerken, die in 1979 van start waren gegaan. Hoewel ze vandaag de dag nog steeds gewijd is, vinden er ook religieuze concerten en tentoonstellingen plaats.

© Guy Focant

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

► La Citadelle en le Théâtre de Namur :

Enkele sculpturen van Fabre werden in openlucht geïnstalleerd, waaronder *De man die de wolken meet* (1998) op de Porte de Médiante van de Citadelle, die onlangs werd gerenoveerd en uitkijkt over de daken van Namen en *Searching for Utopia* (2003). In de Jardin du Mayeur, in het hartje van de stad, staat *De man die vuur geeft* (2002), een sculptuur die de tijd even doet stilstaan.

De Citadelle van Namen heeft steeds een strategische positie bekleed in het hartje van Europa. Eerst deed ze dienst als commandocentrum van een belangrijk graafschap in de middeleeuwen. Daarna werd ze tussen de 15^e en de 19^e eeuw begeerd en belegerd door alle Grootmachten van Europa.

Vanaf 1891 werd de citadelle omgebouwd tot een groot park, als een ware groene long, die uittorent boven de hoofdstad van Wallonië.

Vandaag de dag is het de toerist die de citadelle bestormt, deze bevoorrechte getuige van 2000 jaar Geschiedenis. U kan de citadelle ontdekken in openlucht via uitgestippelde wandelpaden met historische uitleg; u kan tevens het ondergrondse ontdekken door de kilometerslange galerijen te doorkruisen die in de loop der eeuwen zijn aangelegd om één van de grootste citadellen van Europa te verdedigen.

Citadelle de Namur

Bezoekerscentrum

Route Merveilleuse - 5000 Namur

+32 81/65 45 00

info@citadelle.namur.be – www.citadelle.namur.be

 facebook.com/citadelledenamur

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

► **Jardin du Mateur :**

De Jardin du Mateur is een kleine stadstuin, door de inwoners van Namen zeer gewaardeerd en gelegen naast het Stadhuis, dat in de jaren '80 werd gebouwd.

In het midden van deze intieme ruimte, op enkele stappen van het kantoor van de burgemeester, lijkt Jan Fabres sculptuur *De man die vuur geeft* ons te vragen om naderbij te komen. De man zoekt onder zijn mantel bescherming tegen de wind als om een sigaret aan te steken. Als u vlak bij het beeld bent, komt er een flakkerend vlammetje uit zijn aansteker.

Photo © Attilio Maranzano

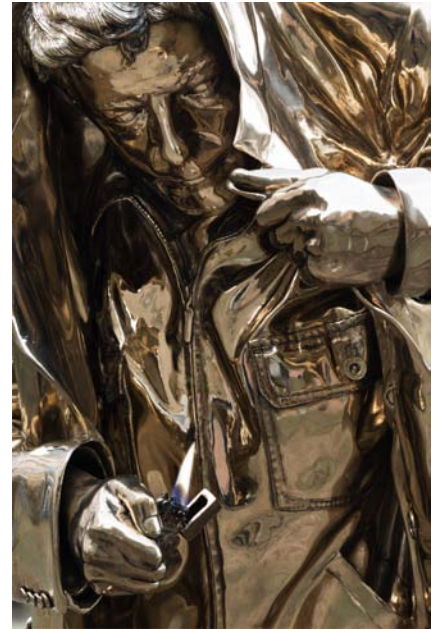

Photo © Attilio Maranzano

► **Palais provincial**

Het was oorspronkelijk een bisschoppelijk paleis, dat tussen 1728 en 1732 werd gebouwd op het initiatief van de bisschop Thomas de Strickland van Namen. Na de Franse Revolutie werd het een administratief gebouw om tenslotte de zetel te worden van de Regering van de Provincie Namen.

Binnenin het gebouw is de oude privékapel van de bisschop nu de zaal van de Provincieraad. Deze luxueuze zaal is versierd met landschapsschilderingen van Ferdinand Marinus, leraar van Félicien Rops aan de Académie des Beaux-Arts van Namen.

Het balkon in smeedijzer van dit imposante gebouw in neoklassieke stijl is de plaats die werd uitgekozen om Fabres nieuwe sculptuur *De man die het kruis draagt* te plaatsen. Het beeld kijkt uit over het Saint-Aubainplein, centraal gelegen in de stad Namen, en staat tegenover de kathedraal.

Photo © Attilio Maranzano

Photo © Attilio Maranzano

► **Le Théâtre de Namur :**

Jan Fabre is op twee manieren aanwezig in het Théâtre de Namur. Eerst en vooral op het balkon, waar zijn bronzen sculptuur, *De man die de sterren dirigeert* (2015), wordt tentoongesteld. Maar daarnaast geniet Jan Fabre ook bekendheid als theatermaker.

Twee producties staan op het programma: op 6 mei 2015 om 19u45 uur wordt *Preparatio Mortis* (2007-2010) in de Grand Manège getoond. Een danssolo gewijd aan het lichaam, aan de transformatieve kracht en aan een utopisch ideaal. Elke beweging, iedere ademstoot en blik worden een intense gebeurtenis, een verrijzenis die de honger naar het leven uitdrukt. Op 8 en 9 mei om 19 uur wordt in de Grote Zaal *De Macht der theaterlijke dwaasheden* opgevoerd. Deze re-enactment van de creatie van 1984 reconstrueert Fabre's 4,5 uur durende theatermarathon die meer dan 30 jaar geleden de theatertaal wereldwijd veranderde. De huidige tendens van snelheid en nieuwe media maakt de productie vandaag misschien nog radicaler dan ze toen al was.

Het Théâtre de Namur is de gangbare benaming voor het Centre Culturel Régional de Namur en het Centre Dramatique. Elk jaar worden er ongeveer 60 voorstellingen, concerten van klassieke of hedendaagse muziek, tentoonstellingen en ontmoetingen voorgesteld. Doorheen de seizoenen streeft men naar een evenwicht tussen creaties/coproducties waarbij men trouw blijft aan bepaalde kunstenaars, internationale evenementen en tal van spektakels met de steun van de Federatie Wallonië-Brussel en evenementen met een blik gericht naar de Vlaamse Gemeenschap. Het Théâtre de Namur beschikt over verschillende ruimten in het Théâtre Royal: de grande salle, de studio, de foyer en het amfitheater en op 400 meter afstand: de Grand Manège.

De Macht der theaterlijke dwaasheden, 1984-2012 © Troubleyn / Jan Fabre

Preparatio Mortis, 2007-2010 © Troubleyn / Jan Fabre

Théâtre de Namur

Place du Théâtre, 2 - 5000 Namur

+32 81/22 60 26

billetterie@theatredenamur.be – www.theatredenamur.be

 facebook.com/letheatredenamur

Ticket shop open van maandag tot zaterdag van 11u tot 18u.

Palais provincial de Namur

E42 - Mons/Charleroi/Paris/Liège (sorties 12)
N4 - Gembloux

Église Saint-Loup

N91 - Louvain

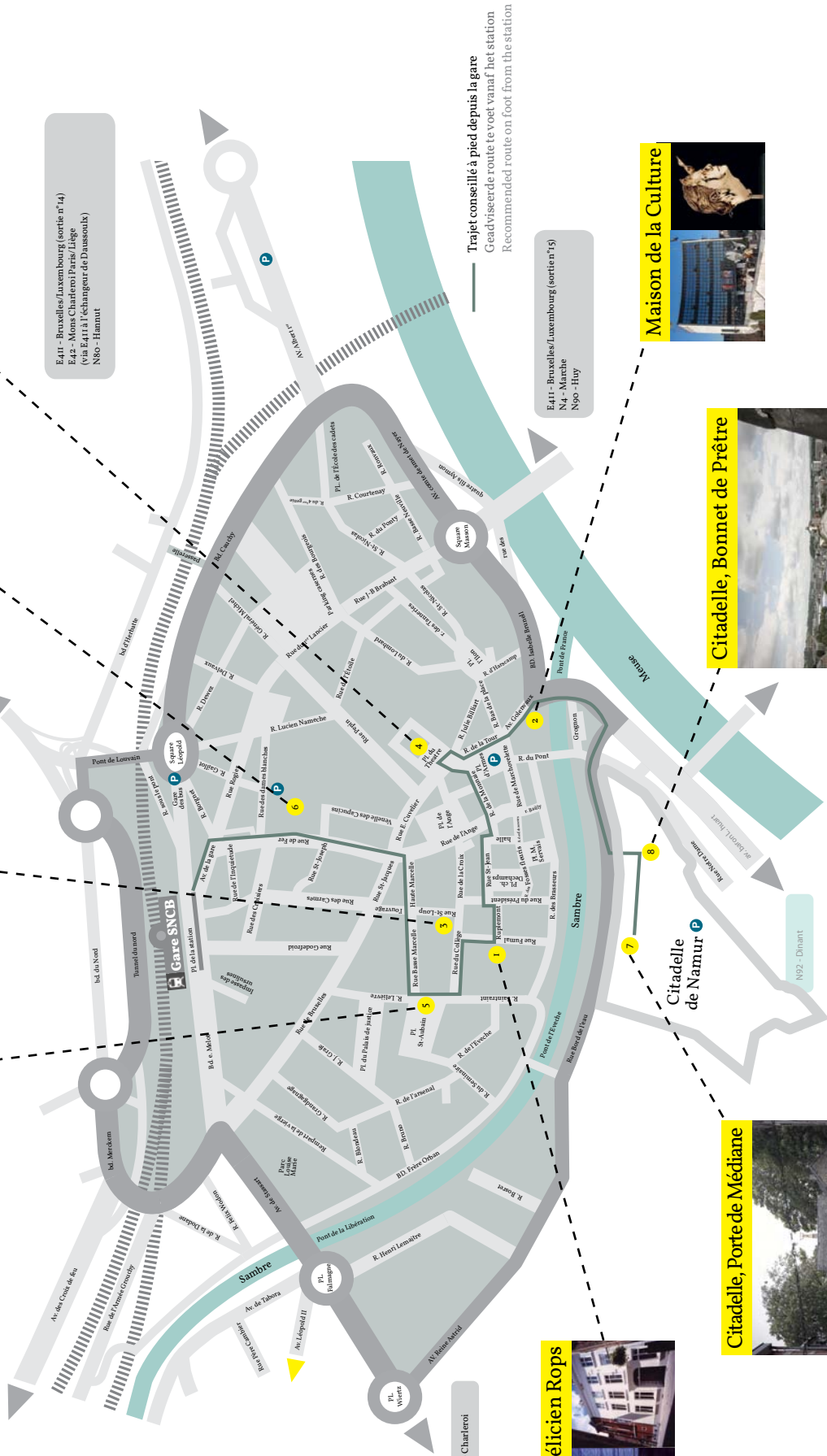

Jardin du Mayeur

Théâtre de Namur

E41 - Bruxelles/Luxembourg (sortie n°14)
E42 - Mons/Charleroi/Paris/Liège
E43 - Liège
N80 - Hamut

Trajet conseillé à pied depuis la gare
Geadviseerde route te voet vanaf het station
Recommended route on foot from the station

Musée Félicien Rops

N90 - Charleroi

Citadelle, Porte de Médiante

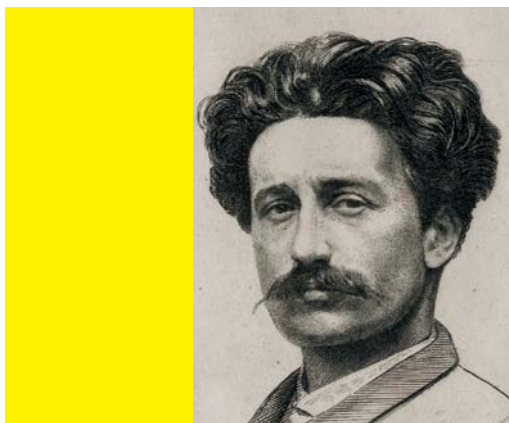
Citadelle, Bonnet de Prêtre

Maison de la Culture

E41 - Bruxelles/Luxembourg (sorties 15)
N4 - Marche
N90 - Huy

N92 - Dinant

François-Eugène Burney, *Portrait de Félicien Rops*, 1887, gravure, coll. privée

Félicien Rops wordt geboren op 7 juli 1833 als zoon van de stoffenhandelaar Nicolas-Joseph Rops (1782-1849) en Sophie Maubille (1794-1872). Hij groeit op in Namen als enig kind in het welgestelde gezin en krijgt thuis les van een privéleraar. Eerst loopt hij school in het katholieke onderwijs, vervolgens aan het koninklijk atheneum, waar hij uitblinkt in literaire vakken. 'Op vijftienjarige leeftijd wilde ik schilder worden', schrijft hij. Hij schrijft zich dan ook in aan de Académie des Beaux-Arts van Namen, waar hij een niet-conventionele opleiding geniet bij de genre- en landschapsschilder Ferdinand Marinus (1808-1890).

In 1851 trekt Rops naar Brussel, waar hij zich inschrijft aan de Université Libre de Bruxelles. Hij vertoeft er in het milieu van de studentenbohème, met name de Société des Joyeux en publiceert er zijn eerste spottekeningen in tijdschriften of dagbladen zoals *Le Diable au Salon*, *Les Cosaques* of *Le Crocodile*. Van 1856 tot 1863 illustreert hij samen met Charles De Coster (1827-1879) zijn eigen blad *Uylenspiegel*, *journal des ébats artistiques et littéraires* waarvoor hij sociale spotprenten of karikaturen van artistieke persoonlijkheden maakt.

In 1858 illustreert hij voor het eerst een roman, *Légendes flamandes* van Charles De Coster. Vanaf 1862 verblijft hij regelmatig in Parijs, waar hij contacten legt met kunstcritici, schrijvers en uitgevers. Toch blijft hij gehecht aan België. In 1857 trouwt hij met Charlotte Polet de Faveaux, een Naamse met wie hij twee kinderen zal krijgen: Paul (1858-1928) en Juliette (1859-1865). In het kasteel van een aangetrouwde oom in Thozée, in de buurt van Namen, nodigt hij onder andere Charles Baudelaire (1821-1867) en zijn uitgever Auguste Poulet-Malassis (1825-1878) uit. De ontmoeting met Baudelaire is een centraal gegeven in de carrière van Rops. Het voorblad van diens dichtbundel *Les Epaves* (1866) getuigt van de vriendschap tussen de twee mannen. 'In België, geen kunst. Ze heeft het land verlaten. Geen kunstenaar – behalve Rops,' schrijft de dichter. Alfred de Musset, Théophile Gautier, Jules Barbey d'Aurevilly, Joséphin Péladan, Stéphane Mallarmé, Paul Verlaine, Villiers de l'Isle-Adam, het zijn tal van grote namen uit de negentiende-eeuwse literatuur die Rops' creaties weten te waarderen.

Parijs is een eeuwige bron van inspiratie voor de kunstenaar: de bruisende boulevards, de nachtelijke sfeer, de prostitutie, de overmatige absintconsumptie. Rops tekent de 'jonge vrouwen' met passie en mededogen en tracht de moderniteit van de periode waarin hij leeft te vatten. Hij beweegt tussen realisme en allegorie en integreert in zijn werken verwijzingen naar het leven, de dood, de manipulatie en de verleiding, zoals in de reeks *Les Dames au pantin* (1873, 1877, 1883-1885, 1890) of het beroemde *Pornocratès* (1878).

Ondanks zijn fascinatie voor de Franse hoofdstad, droomt hij van 'elders'.

Hij verkent Scandinavië (1874), Hongarije (1879, 1885), Spanje (1880), New York (1887), Noord-Afrika (1888).

Rops was een duivels kunstenaar, een onvermoeibaar briefschrijver en een reiziger verzot op ontdekkingen. Hij bouwde een uitgebreid netwerk van professionele of vriendschappelijke relaties uit en laat een veelzijdig en groot oeuvre na, gaande van spotprenten tot illustraties behorend tot de decadente school, van landschapsschilderkunst tot fotomechanische gravures. Hij stelt weinig tentoon tijdens zijn leven en ontvlucht de officiële erkenning, maar op het einde van zijn dagen koestert hij de wens dat men zijn werk zou leren kennen, terwijl hij uitsluitend voor een uitgelezen schare van kunstliefhebbers had gewerkt. 'Als ik dood ben, vraag dan dat men mijn naam graveert op een stukje rots bij Fonds d'Arquet [Namen]. Ik zal wat geld achterlaten om de rots en de grond te betalen zodat mijn naam niet volledig onbekend blijft bij diegenen die naar Namen komen en er zullen geboren worden tijdens de volgende eeuw ...'

Stephan Vanfleteren, *Portrait of Jan Fabre*, 2012, photographie © Angelos
bva / Vanfleteren

Ruim 35 jaar neemt Jan Fabre (1958, Antwerpen) internationaal een toonaangevende positie in als grensverleggend beeldend kunstenaar, theatermaker en auteur. Eind de jaren 1970 volgde hij een opleiding aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen en aan het Stedelijk Instituut voor Sierkunsten en Ambachten te Antwerpen.

Bij een breed publiek geniet hij bekendheid met het diepblauw gebicte kasteel *Tivoli* (1990), *Heaven of Delight* (2002) – het met juweelkevers beklede plafond in de Spiegelzaal van het Koninklijk Paleis te Brussel – en met sculpturen in publieke ruimtes als *De man die de wolken meet* (1998), *Searching for Utopia* (2003) en *Totem* (2004). Hij heeft ook kunstwerken gemaakt voor het Musée de la Chasse et de la Nature in Parijs (*De nacht van Diana*, 2007) en de ZOO van Antwerpen (*Een hommage aan Mieke, de schildpad & Een hommage aan Janneke, de schildpad, beide* 2007). Recenter maakte hij de installatie *De blik binnenin (Het Uur Blauw)* (2011-2013) voor de koninklijke trap van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten (Brussel) waar ook de wassen en bronzen zelfportretten *Hoofdstukken I-XVIII* (2010) permanent gepresenteerd worden.

Tekeningen, sculpturen, objecten, installaties, films, performances, denkmodellen, ... alle werken van beeldend kunstenaar Jan Fabre verwijzen naar een geloof in het kwetsbare lichaam en het verdedigen ervan; ze kijken naar de mens en stellen daarbij de vraag hoe die in de toekomst kan overleven. Deze fascinatie voor het lichaam en de wetenschap gaat terug naar zijn jeugd, waarin hij – beïnvloed door het onderzoek van entomoloog Jean-Henri Fabre (1823-1915) – niets liever deed dan de wereld van insecten en ander gedierte bestuderen en hun kleine lichamen zelfs te ontleden en te transformeren tot nieuwe wezens.

De metamorfose is een sleutelbegrip in het artistieke parcours van Jan Fabre, waarin het dierlijke en menselijke bestaan continu interageren. Het bracht hem tot de verbeelding van het zintuiglijke en spirituele lichaam, tot het creëren van uiteenlopende onvergankelijke lichamen, resistent tegen de natuurlijke cycli van groei en verval. Zijn kunstenaarschap is een poëtisch verzet in het teken van de schoonheid, een oefening in het verdwijnen of een celebratie van het leven als voorbereiding op de dood. Doorheen de jaren vormde hij een eigen universum met wetten en regels, terugkerende personages, symbolen en motieven.

Fabre is bekend van solotentoonstellingen zoals *Homo Faber* (KMSKA, Antwerpen, 2006), *Hortus / Corpus* (Kröller-Müller Museum, Otterlo, 2011) en *Stigmata. Actions & Performances* 1976-2013 (MAXXI, Rome, 2013, M HKA, Antwerpen, 2015). Hij was de eerste levende kunstenaar die zijn werk presenteerde in het Louvre (*L'Ange de la métamorphose*, Parijs, 2008). De beroemde reeks *Het Uur Blauw* (1977-1992) werd getoond in het Kunsthistorisches Museum in Wenen (2011), in het Musée d'Art Moderne in Saint-Etienne (2012) en in het Busan Museum of Art (2013). Zijn onderzoek naar het brein, 'het meest sexy deel van het lichaam', werd getoond in de solo-shows *Anthropology of a planet* (Palazzo Benzon, Venetië, 2007), *From the Cellar to the Attic. From the Feet to the Brain* (Kunsthhaus Bregenz, 2008; Arsenale Novissimo, Venetië, 2009), *PIETAS* (Nuova Scuola Grande di Santa Maria della Misericordia, Venetië, 2011; Parkloods Park Spoor Noord, Antwerpen, 2012). De recente reeksen mozaïeken *Tribute to Hieronymus Bosch in Congo* (2011-2013) en *Tribute to Belgian Congo* (2010-2013) zijn reeds getoond in het Palais des Beaux-Arts in Rijsel (2013) en het PinchukArtCentre in Kiev (2014).

Jan Fabre ontving een officiële uitnodiging om een grootschalige tentoonstelling te creëren in het State Hermitage Museum in St-Petersburg in 2016.

► **Uit de catalogus : Fictieve dialoog Rops/Fabre : face à face**
door Véronique Carpiaux, conservator van het musée Félicien Rops, Province de Namur

Taal-schrift-gedachte, dat waren ook de onderwerpen die aan bod kwamen toen Jan Fabre in Namen verbleef om de tentoonstellingen voor te bereiden. De gesprekken die wij tussen 2012 en 2014 voerden over kunst, moderniteit en artistieke ervaringen, brachten overeenkomsten aan het licht tussen de universums van de twee kunstenaars. Sommige meningen die Fabre uitte kwamen perfect overeen met de inhoud van Rops' brieven. De werken van Fabre en Rops horen in een ander tijds kader en de kunstenaars hanteren andere technieken waardoor een exhaustieve of wetenschappelijke vergelijking eigenlijk bij voorbaat mank loopt. Maar in de loop van de werkvergaderingen konden we maar moeilijk ontsnappen aan de vraag: 'Wat zouden Rops en Fabre tegen elkaar hebben gezegd als ze elkaar hadden ontmoet?' Het leek me al snel duidelijk dat ik met die idee iets wilde en kon doen. Uitgangspunt vormde de tot de verbeelding sprekende idee van een interview van Fabre met Rops over zijn visie op de artistieke wereld, zijn tijdgenoten, zijn werken. Tegelijkertijd zou de jonge kunstenaar zijn oudere collega hebben ingelicht over de evolutie van de artistieke methodes, meer in het bijzonder over de performance die in de 19de eeuw geen equivalent had of over de tentoonstellingsplaatsen die zich lang niet meer alleen tot Parijs beperken.

'Er zullen altijd "jongeren" & "ouderen" zijn – oude-jongeren & jonge-ouderen!' schreef Rops. Laten we ervan uitgaan dat de momenten dat hij met Fabre doorgebracht zou hebben, hem het bewijs van zijn jeugdigheid van geest en schepping gegeven zou hebben.

FR: Ik heb Genootschappen opgericht in België, ik vond nieuwe procedés uit, mijn werk bestaat uit vijfhonderd stukken en dan reken ik de duizend lithografieën niet mee. De 'Belgische regering' heeft me nooit iets gevraagd, geen gravure, geen tekening, geen enkel werk. En dat men mij niet de zogenaamde immoraliteit van mijn werk voor de voeten werpt, [...] Ik heb honderdvijftig etsen die kinderen gerust mogen zien, & die het tegendeel bewijzen van al die bedroevende redenen. – Ach! Ik heb niets gevraagd, – dat is de voornaamste reden voor het ostracisme waarin de 'administraties' en de Directies van Schone Kunsten me geklemd houden. – Ik zal eerstdaags & gewoon voor mijn plezier met pen & inkt die petieterige, bekrompen & zielige kant van dat slag mensen uit de doeken doen. Ik zal het hebben over de weinige steun die artiesten die 'vooruit willen', & 'de sleur willen doorbreken' ondervinden bij die officiële pennenlikkers.²

FR: [Ik was eens in Parijs] in de Moulin Vert (vlakbij de Acclimatation, een dierenpark in de stad), een mysterieus restaurant waar men 's winters clandestien bras- en vrijspartijen houdt & ik heb dat meegemaakt. De volgende dag ben ik er weer naartoe gegaan met een model en een aquareldoos. De heftige kleurschakeringen zitten nu nog in mijn oog. [...] Als ik een fel blauw zie maak ik het ook fel en die felheid is zoals Baudelaire

het zo goed heeft gezegd: het is psychologisch en kenmerkt het tijdperk en het ras dat men schildert. Ik zag de juistheid daarvan in toen ik onlangs een Degas zag met daarop vrouwen in het geel bij de inkom van een werelds bal die van die schelle gele vlekken maakten die duiden op de burgerlijke domheid als ze zich in een schreeuwerige luxe etaleren. Men moet die dingen aandurven die de mensen zullen kwetsen die gewend zijn aan gewone middelen en aan 'datgene wat zo hoort te zijn'.³ [Een ander voorbeeld: tijdens] dansfeesten in de Opera [...], doet het gaslicht de lomp oplichten en schitteren (gele achtergronden onder een grijze hemel). Daar zie je menselijke gisting. De meisjes van het verliefde leven heffen hun rokken op en rechten hun rug aan de arm van idiote dandy's. Ik wikkel mijn stoffelijke resten in de jas van mijn filosofie en ik zie mijn tijdgenoten voorbijtrekken – de wereld is hopeloos stom.⁴

JF: Die wereld waar u over praat ken ik goed, maar ik heb haar niet 'zien passeren' zoals u zegt. Ik ben op deze wereld gezet om te duelleren.⁵ Ik lijd al vele jaren aan slapeloosheid en geregeld zoek ik de kroegen van de Antwerpse haven op, de plekken waar u ook bent geweest, zoals u vertelt, en waar u in 1864 met Baudelaire hebt gewandeld, in de 'Rideck' [Rietdijk], die louche buurt. Ik doe alles met een gevaarlijke intensiteit, zowel in mijn werk als in mijn leven. Ik neem geen afstand.⁶ De politie heeft me zelfs verscheidene keren gearresteerd. In 1978 deed ik een reeks performances en acties in de drooggelegde dokken van de Antwerpse kaaien, die de titel 'Burglaries & Street Fights'⁷ meekregen, ik maakte daarbij gebruik van een reeks objecten zoals fietskettingen, messen, hamers, ... Er zit in mij een enorme verlegenheid waarvan ik hoop mij te kunnen bevrijden. Misschien daarom dat ik mijn verlegenheid compenseer met allerlei verslavingen en excessen.⁸ Kunst is een verslaving.⁹ De autonomie van de kunstenaar schuilt erin je eigen wetten en regels te verbreken.¹⁰ Mijn persoonlijke mythologie is mijn overlevingsfilosofie.¹¹

FR: Ik ben knettergek en ik denk, ik weet heel goed dat ik beter een normaal leven zou leiden. Niet door bloemperken lopen, niet licht en futiel door het leven gaan (op mijn dertigste!), zoals de Cherubino van Beaumarchais, elke maand moreel hoogstaande tekeningen maken die zwangere vrouwen aan het huilen brengen in het 'Magasin Pittoresque', af en toe eens schrijven voor die uitstekende 'Revue Trimestrielle', een artikel van 150 kilo over de Goederenbehandeling bij de Assyriërs of over de toestand van de stad Ninove in 1240, – ik zou mij beter vertegenwoordiger laten noemen en 'mijn invloed aanwenden' – ik weet dat ik niet genoeg respect heb voor notarissen, dat ik in de bonen ben en zorgeloos als een mus, ik weet dat ik niet 'van nut ben voor de Staat', maar wat (u) wellicht niet vermoedt en wat alle 'serieuze mensen' in zwijm zou doen vallen tot aan de vijfde mannelijke generatie, is dat ik me gelukkig en bijna trots voel dat ik zo ben en niet 'anders'.¹²

---

¹Brief van Félicien Rops aan Louis Dubois, s.l. , 10 juli 1877, Thozée, Fondation Rops, inv. Fonds Rops 10.

²Brief van Félicien Rops aan Camille [Van Camp], Parijs, 24 oktober 1888. Brussel, Koninklijke Musea van Schone Kunsten van België, Archief voor Hedendaagse Kunst in België, inv. 017130.

³Brief van Félicien Rops aan Maurice Bonvoisin, Parijs, [29 november 1877], niet gelocaliseerd.

⁴Klad van brief van Félicien Rops aan [Octave Pirmez], s.l. , ca. 1875, Parijs, Bibliothèque nationale de France, département des Estampes et de la Photographie, Réserve, inv. Yb3 391f/30.

⁵20 april 1986.

⁶21 april 1990.

⁷*Burglaries & Street Fights*, Antwerpen, docklands, Brasschaat & Schilde, variërende duur, 1978. Zie Germano Celant en Jan Fabre, *Stigmata*, op. cit. , pp. 45-49.

⁸15 april 1986.

⁹20 juli 1978.

¹⁰25 juni 1982.

¹¹5 november 1985.

¹²Brief van Félicien Rops aan Émile (Leclercq), [Parijs], s.d. , Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België, Manuscriptenkabinet, inv. III/ 215/vol.2/12.

**I. Face and time. Time and face.
A mutual and multiple portrait**

Mensen portretteren de tijd van hun leven. Om de tijd vast te leggen en na te laten, om zich te situeren en te manifesteren. Beelden van een geboorte, van een verjaardag, van het behalen van een diploma, van een huwelijk of van een bijzondere reis, gezichten van levende en van overleden dieren, ... krijgen een ereplaats. Het zijn getuigenissen van het bestaan, een erfenis van de tijd.

De mens wil de tijd een gezicht geven, zich er een beeld of voorstelling van vormen, om er zich aan te relateren. Om het verleden en de toekomst te beheersen. Een vergeefs en utopisch streven, of niet? Het gezicht gebruikt de tijd als zijn canvas, of is het de tijd die het gezicht tekent?

Facing time. Félicien Rops en Jan Fabre laten het in het midden. De twee Belgische kunstenaars geven zichzelf letterlijk aan de tijd. Doorheen hun oeuvre, maar ook heel nadrukkelijk door het dubbelportret dat de grootschalige tentoonstelling in Namen aankondigt¹. De stad laat zich voor enkele maanden innemen door twee gastheren uit een totaal ander tijds kader, de ene dood, de ander levend, maar allebei even vitaal als vergankelijk. Als aanvulling op het tentoonstellingsparcours, is deze tekst een wandeling doorheen het pulserend landschap van Jan Fabre, een poging tot het betreden van een universum waarin het heilig vuur van Félicien Rops doorschemert.

Jan Fabre neemt ons mee in de malle molen van tijd. Hij versnelt en vertraagt simultaan en is zowel protagonist, antagonist, figurant en toeschouwer. Een waanzinnige performance om zelf ook waanzinnig van te worden. Het aantal zelfportretten van Fabre is duizelingwekkend. Meer dan dertig jaar bouwt hij aan zijn stam die tegelijk uniek en universeel, onklopbaar en onstopbaar is². De gedachte of de betrachting hem aan te raken volstaat om hem te doen veranderen of verdwijnen. Tastbaar en onaantastbaar zoals de verschijning van een geest, of zoals Fabres portret met een gewrongen hoofd met vele gezichten.

Deze buste is een *Hommage aan Jacques Mesrine* (2011), de onverbeterlijke gangster die met zijn duizend-en-één vermommelingen het Franse gerecht totaal verstoort. Het gebit en de ogen laten identificatie toe, maar Fabres ware gelaat verdwijnt wanneer de context verandert en laat dit nu net voortdurend gebeuren. Het gebruik van was suggereert zijn onnavolgbare

beweeglijkheid, het gebit getuigt van zijn harde beet, zijn dichtgeknepen ogen en 'oor-neus' getuigen van zijn gerichtheid op de innerlijke taal en zijn priemende ogen begeleiden ons naar een verlossende horizon. In die speling bevindt Jan Fabre zich: ergens tussenin, tussen het verleden, het heden en de toekomst. Zoals een *Engel van de dood* (1996-2003) en *Lancelot* (2004) wil hij altijd overal zijn en altijd blijven missen³. Hij verdicht de tijd, Fabre fabre-ceert, fantaseert en ensceneert. [...]

7. Facing time: it's a myth

De tijd komt nooit alleen. De tijd leeft doordat hij een gezicht heeft, doordat hij neemt en geeft. Fabres kunstenaarschap is wezenlijk een materiële getuigenis van wat hij onverstoord doet: zich aan de tijd geven om tijd te nemen. Hij schrijft: 'Ik heb tijd. Ik creëer tijd. Ik ben de tijd en betreed mijn tijd'⁴. Facing Fabre.

Facing time is de tijd in het gezicht kijken en beseffen dat hij geen vaste zijde heeft. De spiegel toont niet één gezicht, maar veel, eindeloos veel gezichten. Zoals naar Fabres *Hommage aan Jacques Mesrine* kijken, of naar het samengesteld dubbelportret van Félicien Rops en Jan Fabre doorheen het tentoonstellingsparcours in Namen⁵. Rops en Fabre suggereren dat tijd tegelijkertijd uniek en universeel, focaal en diffuus, eenvoudig en meervoudig is. Een relatieve spiegel die het zichzelf steeds weer heruitvinden uitlokt.

'Ik ben Rops en geen ander wil ik zijn'. Fabre poneert op zijn manier zoveel decennia later: 'Ik ben een éénmansbeweging' (1983). Rops en Fabre zijn twee einzalgängers die vanuit een passioneel en poëtisch verzet een eigen werkelijkheid creëren. En daardoor een poort tot bandeloze verbeelding openen.

De tijd is mythisch. Vertelt de mythe van Sisyphus over het monopolie van tijd? Sisyphus gaat telkens weer een steile helling op, loopt zeven dagen en zeven nachten rond met een zelfgemaakte bal en gaat altijd terug naar af. Het doet denken aan de heilige scarabeus van Antwerpen⁶ die eigenzinnig rond zijn as tolt en zijn kruis draagt. Fabre, *De man die het kruis draagt* (2014-2015), torst zijn last- en lustbol. Hij jongleert met zijn vracht en houdt zichzelf in de hand. In alle opzichten is het kruis ook de fontein van zijn wereld. Een dodelijk, maar vooral een onnavolgbaar spiritueel en tantrisch spel.

'A man without a myth is no man. Sometimes we sing, sometimes we don't'.⁷

Jan Fabre, 1985

¹ *Facing time. Rops/Fabre*, Namen, 14 maart – 30 augustus 2015.

² Jan Fabre, 'Een stam dat ben ik. 2004', in: Jan Fabre, *Ik ben een fout. Theaterscripts & theaterteksten* (1975-2004), Antwerpen, Meulenhoff / Manteau, 2004, pp. 649-663.

³ Jan Fabre, 'Engel van de dood. 1996', in: Jan Fabre, *Ik ben een fout. Theaterscripts & theaterteksten* (1975-2004), Antwerpen, Meulenhoff / Manteau, 2004, p. 505.

⁴ Jan Fabre, *Nachtboek* (1985-1991), op. cit., 28 mei 1987.

⁵ Jan Fabre, *Je marche pendant sept jours et sept nuits*, Parijs, Jannink, 2002.

⁶ Jan Fabre, *De Vervalsing Van Het Geheime Feest*, Polynero II Gallery, Turnhout / New Math Gallery, New York, 1985, p. 28.

[...]

Een sprong voorwaarts.

Mei 2014, Namen.

Ik heb aanvaard deze tekst te schrijven en, wat meer is, na te denken over een mooi en origineel project: een hele stad laten inpalmen door een kunstenaar met een zo rijk en verscheiden palet als dat van Jan Fabre.

Ik vind hem in de vroege ochtend terug in het Musée Rops, waar tekeningen, manuscripten, sculpturen en stukken film van zijn hand zullen tentoongesteld worden.

We gaan naar het Maison de la Culture van de provincie Namen, waar twee reeksen van zijn bronzen moet komen.

Daarna naar de Citadelle en het Théâtre de Namur, waar hij twee van de stukken waarmee hij wereldberoemd is geworden, opnieuw hoopt op te voeren.

We lopen door de straten van de stad. Hij snuift de sfeer op van de plaatsen waar we voorbijkomen en probeert in te schatten waar hij best zijn *Man die de wolken meet* of zijn *Searching for Utopia* zou plaatsen. En ik, ik zie hem opsnuiven en inschatten, ik zie hoe hij, alert als altijd, al vertrouwd is met deze wijken en ze al in bezit heeft genomen. Ik zie een gehaaste slenteraar, snuffelend zoekend naar plaatsen die hij nog niet goed kent maar die al van hem zijn. Ik denk aan surrealistische omzwervingen, herzien en verbeterd door de berekenende geest van een man die vanuit zijn aard en zijn visie niets aan het toeval wil overlaten. Ik denk aan de 'straatjes zonder doel' van *Les Champs magnétiques* waar 'de wind van het eventuele' waait, een gunstige wind waarop hij vat probeert te krijgen. Ik denk ook aan de 'jonge atleten' van Giorgio de Chirico's roman *Hebdomeros* die snel en hijgend, koortsig en aandachtig door de stad dwalen, het hoofd tussen de schouders gedoken en toch naar achter geworpen als waren ze opgejaagde herten. En uiteraard denk ik aan Rops die Octave Mirbeau toevertrouwt dat hij iemand is die 'liever door straatjes dan door smalle steegjes loopt' en dat hij de liefde voor de stad en in het bijzonder voor Namen in het bloed heeft. Heeft ook Fabre niet altijd gezegd dat hij een stadsdier is? Is hij met de straat niet innig vertrouwd gebleven sinds hij in zijn jeugd dokwerker was en als boefje in Antwerpen de 'bende van Cartouche' oprichtte, waarvan hijzelf ooit zei dat niets anders dan de kunst hem eruit had gehaald (één van de performances die hij in 2008 in het Louvre bracht, heet *Art kept me out of jail*)?

Intussen zijn we aangekomen bij de kerk van Saint-Loup – niet de minste van deze plaatsen, want in dit barokke 17de-eeuwse gebouw zullen drie bronzen van de reeks *Chalcosoma* tentoongesteld worden en het is ook hier, zoals ik al zei, dat Baudelaire in het gezelschap van Rops door een beroerte werd geveld.

Uiteraard begint mijn roman met dit tafereel.

Hij vertelt hoe de dichter sinds zijn aankomst in België, twee jaar voordien, voortdurend op zoek was naar uitingen van de

jezuïetenbarok, waarvan hij helemaal weg van was.

Hij heeft het over het goud, de pracht, de kleurige marmers en de boudoires die hem zijn laatste momenten van esthetische verrukking bezorgden voor hij de grond onder zijn voeten voelde wegzinken.

Alleen: ik heb dit tafereel en het hele boek geschreven zonder de binnenkant van de kerk gezien te hebben, want ze was toen gesloten voor restauratie.

U zult zich kunnen indenken hoe geëmotioneerd ik ben bij de gedachte dat ik na al die tijd op de drempel sta van de plaats die in mijn ogen bekleed is met het grootst denkbare literaire prestige, de plaats ook van het verbod, en dat ik die eindelijk met eigen ogen ga zien.

Fabre – en met hem Joanna De Vos, de jonge curator van het hele project – wordt omzwermd door een rist verantwoordelijken van de Naamse musea.

Hij loopt heen en weer. Neemt in gedachten ergens de maat. Schat elders de hoogte of het perspectief. Denkt zich in welk effect een heilige kever zal sorteren op de plaats waar hij zijn kruis wil neerzetten. Geeft een bevel. Trekt het weer in. Stelt zich dit deel van de expositie al voor, of beter: richt het in gedachten al in. Onderwijl trek ik mij discreet uit de groep terug. In opperste concentratie betreed ik voor het eerst het heilige der heiligen van deze kerk, die ik heb beschreven, geschilderd en in scène gezet zonder ooit haar binnenkant te hebben gezien. Ik doe enkele stappen naar voren. Het gebeeldhouwde zandstenen gewelf waarnaar de dichter keek op het ogenblik van zijn val, beantwoordt – uitgezonderd de witpartijen, die door een grondige reiniging nu beter tot hun recht komen – aan wat ik had beschreven. Het verwondert me niet dat de gelambriseerde biechtstoelen eruitzien als tegelijk 'huiveringwekkende en heerlijke katafalken'. Het kleurcontrast tussen het hoofdaltaar in beschilderd hout en het zwarte en rode marmer van het schip moet hem getroffen hebben zoals het mij nu treft. Ik ben langzaam blijven doorlopen en ga nu, zonder goed te weten waarom, met vaste tred en als bevond ik mij op vertrouwd terrein, naar wat overblijft van de crypte, loop tot aan het retabel en het beeld van de heilige Lupus (in werkelijkheid van de heilige Ignatius, maar dat wist ik al), keer op mijn schreden terug, houd halt voor één van de biechtstoelen die in de muren van de zijbeuken verwerkt zijn, meen te horen hoe hij in vervoering raakt bij het zien van dit 'sinistere en galante wonder' dat helemaal niet beantwoordt aan het gangbare beeld van jezuïetenkunst, laat mijn blik ronddwalen om de spuiert te vinden die in mijn verbeelding het laatste was geweest wat hij in zijn geest had geprent voor hij zijn evenwicht verloor en Rops hem hielp opstaan – en plots sta ik als aan de grond genageld: ik weet niet waarom, maar ik kan geen voet meer voor de andere zetten.

Hier is het.

[...]

► Catalogus

Uitgegeven door Somogy Editions d'Art (Paris), 280 pagina's, 170 illustraties. Beschikbaar in het Frans, Nederlands en Engels: 32 €

Teksten van Véronique Carpiaux (conservatrice van het Félicien Rops Museum), Joanna De Vos (kunsthistorica, curator), Bernard-Henri Lévy (filosoof), foto's: Attilio Maranzano.

Félicien Rops: 'Rops ben ik, een ander wil ik niet zijn'³

Sinds de jaren 1990 legt het Musée Félicien Rops zich toe op de integrale en kritische uitgave van de briefwisseling van de kunstenaar.⁴ Volgens de meest recente schattingen gaat het over meer dan 4000 documenten. Rops was een buitengewoon schrijver. In de negentiende eeuw al genoten zijn brieven een grote reputatie bij kunstenaars en schrijvers. Velen wensten er een ruime verspreiding van. Edgar Degas, erg onder de indruk van zijn literaire talent, stelt

onomwonden: 'Hij schrijft nog beter dan hij graveert [...] Als men ooit zijn briefwisseling publiceert, teken ik bij voorbaat in op duizend exemplaren om er reclame voor te maken.'⁵

De uitgave van Rops' brieven laat ons verschillende facetten van zijn persoonlijkheid ontdekken. We leren de mens Rops kennen door het verhaal van zijn artistieke zoektocht, van zijn projecten, van de moeilijkheden die hij ondervindt of van de reacties op zijn werk. We maken kennis met zijn visie op de kunstmarkt en op de opdrachtgevers, op graveer- en tekentechnieken. We vernemen een en ander over zijn vele reizen, zijn artistieke netwerk, zijn familiale en amoureuze relaties ... Maar de brieven tonen evenzeer aan dat hij bewust afstand houdt: hij selecteert de gebeurtenissen uit zijn leven en lijkt zijn dagelijkse doen en laten te willen heruitvinden. 'Rops is in zijn brieven dus geen nauwgezette kroniekschrijver [...]. Hij heeft het veel minder over wie hij is dan over wie hij zou willen zijn – een 'permanent' kunstenaar – en blijft dat beeld aldoor bijhouden en oppoetsen. We weten nooit of wat hij vertelt echt zo gebeurd is, maar we voelen wel heel goed hoe hij had gewild dat het was gegaan.'⁶

Vanaf de jaren 1870 is hij zich bewust van zijn talent. Hij schrijft brieven waarvan hij hoopt dat ze in kranten of tijdschriften gepubliceerd zullen worden. Hij werkt projecten uit voor uitgaven waaronder een *Daybook van Félicien Rops, Aantekeningen en schetsen*, of, later, *Losse blaadjes*, die uitein-

delijk niet gerealiseerd worden. Zijn *Mémoires om de geschiedenis van mijn tijd te schaden*, een ambitieuze bundeling van zijn artistieke ideeën en kritieken, zijn eenzelfde lot beschoren. Rops is bezorgd over het postume beeld dat hij via zijn brieven van zichzelf zal ophangen. Hij legt er zich op toe de meest compromitterende schrijfsels te laten verdwijnen: 'Je doet er mij een groot genoegen mee deze brief te verscheuren. Er staan zaken in die men niet noodzakelijk achter moet laten. Op onze leeftijd, [...] is het goed te bedenken dat men zich erop moet voorbereiden het nageslacht niet te ergeren.'⁷ Het totale corpus van Rops' brieven geeft ons dus een gedeeltelijk maar toch ook verhelderend beeld van hem, als privépersoon en als publiek figuur

Félicien Rops, *Rops gravant*, s.d., ets, geëst door Tallemaerts geretoucheerd door Rops, 1950 × 11,2 cm. Réédition Wallonie-Bruxelles, in depot in het Musée Félicien Rops, Province de Namur, inv. PER E812.3.CF.

3. Ik wil alle leden van de ploeg van het Musée Félicien Rops zeer hartelijk danken voor hun inzet voor deze tentoonstelling en de begeleidende catalogus, en meer in het bijzonder voor de opzoeken voor en de redactie van deze tekst: Sophie Laurent, Coralie Massin, Valérie Minten en Maïté Springael.

Portret van Jan Fabre, 1975, foto.

Jan Fabre: 'Ik ben een éénmansbeweging'

'[Ik leef [...] in mijn tekeningen en schrijfsels. / En ik voel me er goed. / Die verbeelding die stomme blaadzies papier beschermt me / tegen de afgrijpselijke lelijkheid van de buitenwereld.'⁸ Schrijven in overvloed / en schrappen tot de essentie. / Zodat alleen een tekening overblijft.'⁹ In zijn *Nachtboeken* vertrouwt hij ons zijn gedachten, gevoelens, zorgen en ervaringen toe.¹⁰ De kunstenaar dompelt de lezer onder in het hart van zijn slapeloze nachten. 'De nacht is van mij / Ik teken er al mijn fantasieën. / Mijn nacht is tabeloze ruimte zonder taboe', schrijft hij op 8 februari 1978, als hij begint aan zijn nachtboeknotities die hij 24 jaar later zal publiceren.¹¹ Als stukken van een puzzel schetsen de verschillende elementen die hij opbiecht, of ze nu voortkomen uit onrust, uit obsessie of genot, het complexe universum van een man die op zoek is naar een perfecte expressie. Uit de mozaïek die de lezer van het *Nachtboek* opnieuw kan samenstellen, spreekt de eigenzinnige en onverstoerbare rebelle van Fabre. 'Ik ben het varken in het werk *Pornocrats* van Félicien Rops',¹² vertrouwt hij ons op 3 december 1984 toe. Zijn geschriften wemelen van andere Belgische artistieke referenties, van Bosch tot Broodthaers. Pen en papier heeft hij altijd bij: in Antwerpen, Amsterdam, New York, Parijs of Rome. Koortsachtig schrijft hij zijn 'memoires' die ons in staat stellen stapje voor stapje zijn oeuvre als performance kunstenaar, beeldend kunstenaar en theatermaker te volgen. De kunstenaar die stilaan de trappen van een bewogen internationale bekendheid bestijgt, beschrijft heel open de ontvangst van zijn werken. Door zijn schrijfsels wordt je aangespoord de *homo faber* Jan Fabre te volgen als hij voor zijn uitgever de gedachten uitkiest die hij met het publiek wil delen. Andere momenten worden in de censuur van de intimiteit verborgen, in navolging van Rops die voor zijn dood de 'grote schoonmaak' voorbereidt.

2. Jan Fabre, 'Het interview dat sterft... in: Jan Fabre, *Ik ben een faber. Theaterscripts & theaterteksten (1975-2004)*, Antwerpen, Molenbeek / Manteau, 2004, p. 30.
3. Derives van de kunstenaar geëst op: Félicien Rops, *La Marotte maubre*, ets, 8,6 x 5,1 cm [pp. 8, 15].
4. De internetzite www.zopulettes.be werd in 2014 opgericht en is exclusief gewijd aan Rops als briefschrijver.
5. 'C'est-à-dire mieux encore qu'il ne grave [...] Si l'on publie un jour sa correspondance, je m'inscris d'avance pour mille exemplaires de propagande'. Brief van Edgar Degas aan Edouard Manet.
6. Véronique Carpiaux, 'Master en pen. Rops als briefschrijver', in Bernadette Bonnier (ed.), *Het Provinciaal Museum Félicien Rops*, Namen, Brussel, Mercatorfonds, 2009, p. 197.
7. Brief van Félicien Rops aan Léon Dommartin, Parijs, s.d. Brussel, Koninklijke Bibliotheek van België, Handschriften, inv. II 16655/4682.
8. Jan Fabre, *Nachtboek (1978-1984)*, Antwerpen, De Bezige Bij, 2014, 13 september 1988.
9. Jan Fabre, *Nachtboek (1978-1984)*, Antwerpen, De Bezige Bij, 2011, 13 juni 1984.
10. Jan Fabre, *Nachtboek (1978-1984)*, Antwerpen, De Bezige Bij, 2011 en *Nachtboek (1989-1991)*, Antwerpen, De Bezige Bij, 2014. Voor het fictieve interview tussen Rops en Fabre werden verschillende citaten ontleend aan beide *Nachtboeken*. Hierna worden enkel de data van de *Nachtboek*-fragmenten vermeld. De zijn terug te vinden in beide publicaties.
11. 8 februari 1978.
12. 3 december 1984.

Agenda van de tentoonstelling *Facing time*

Aangezien deze activiteiten enkel in het Frans georganiseerd worden hebben we dit gedeelte niet vertaald. Gelieve ons hiervoor te verontschuldigen.

Mars 2015

► **Dimanche 29 mars - 10h30 à 12h30 - Maison de la Culture**

Art Dimanche : visite de l'exposition en compagnie de Jean-Philippe Theyskens

Art Dimanche consiste en une visite-rencontre qui permet de découvrir l'exposition de manière conviviale en compagnie d'un animateur spécialisé. L'activité se termine dans l'échange avec le verre de l'amitié. Les enfants sont également les bienvenus. Pendant que les parents suivent la visite, les plus jeunes (de 4 à 12 ans) sont guidés par une animatrice arts plastiques à travers l'exposition. Ils participent ensuite à un atelier créatif pédagogique.

Jean-Philippe Theyskens est historien de l'art et guide-conférencier depuis la fin des années 1990. Il travaille aux Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique et à la Haute école Galilée de Bruxelles ainsi que pour de nombreux projets socio-culturels.

Tarif : activité gratuite, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Durée : 2h. Organisateur : Maison de la Culture. Infos : 081/77 55 25

Réservation uniquement pour l'atelier des enfants au 081/77 55 25

► **Dimanche 29 mars - 9h30 à 17h30**

Bus On Tour : Excursion à Namur au départ de Mons

Afin de profiter au mieux de Mons 2015 hors-les-murs, jouez les VIP à bord de l'un des bus de fête(s) ! Découverte inédite des villes partenaires ou parcours atypique au cœur des incontournables du programme Mons 2015, laissez-vous guider !

Le dimanche 29 mars, cap sur Namur. En compagnie d'un guide, découvrez l'exposition *Facing time* au musée Félicien Rops, à la Maison de la Culture, à l'Église Saint-Loup et dans le centre historique de Namur.

Tarif : 8€/pers. Départ : Park and Ride, avenue de la Sapinette, Grand Large, 7000 Mons. Organisateur : Mons 2015. Infos + réservation (obligatoire) : www.mons2015.eu ou 065/39 59 39

► **Mardi 31 mars - 11h et 19h - Maison de la Culture**

Alternofilms et dans le cadre d'une projection hors cycle JAP : *Doctor Fabre Will Cure You*, Pierre Coulibeuf, Belgique-France, en présence du réalisateur.

Nouvelle collaboration du cinéaste d'avant-garde Pierre Coulibeuf avec Jan Fabre, *Doctor Fabre Will Cure You* prend la ville natale de l'artiste flamand comme espace scénique. Basé sur le journal intime et les performances de Fabre, le film le projette dans son propre imaginaire à travers un personnage à l'identité en perpétuelle métamorphose : derrière un masque ou un déguisement, toujours un autre masque ou un autre déguisement...

La projection, à 20h (en présence du réalisateur), sera précédée d'une visite de l'exposition à 19h

Tarif : 5€ adultes/4€ étudiants et seniors/2,50€ groupes scolaires/gratuit Art. 27. Durée : 1h
Organisateur : Maison de la Culture

Infos + réservation au 081/77 55 25 - 081/77 67 73 ou arts.plastiques@province.namur.be

▶ **Mercredi 1er avril - 18h - Maison de la Culture**

Conférence : *Jan Fabre, artiste commissaire*

En se confrontant aux œuvres de Félicien Rops, Jan Fabre n'instaure pas seulement un dialogue avec une figure majeure de l'histoire de l'art. Il y dévoile une véritable expertise tant dans le choix des pièces à exposer que dans leur mise en scène. C'est ce rôle, à la fois singulier et coutumier du monde de l'art actuel, que cette conférence destinée à tous les publics mettra en exergue.

Professeur d'histoire de l'art à l'Université de Liège et à l'Université de Namur, Julie Bawin est l'auteur de *L'artiste commissaire. Entre posture critique, jeu créatif et valeur ajoutée*, paru aux Éditions des archives contemporaines en 2014.

Tarif : 5€. Durée : 1h. Organismes : Maison de la Culture et Université de Namur, département d'Histoire de l'art. En collaboration avec la librairie Point-Virgule

Infos : 081/77 67 73. Pas de réservation nécessaire

▶ **Jeudi 2 avril - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Rops et à la Maison de la Culture

▶ **Jeudi 2 avril - 18h30 - Musée Rops**

Conférence : *Jan Fabre, la beauté comme ultime tabou ?*

Provocantes par l'éclectisme de leurs techniques, leurs ambitions démesurées et leur rapport parfois violent au corps ou à la mort, les œuvres plastiques de Jan Fabre abordent de front plus d'un tabou... Et notamment celui, sensible dans le domaine de la création contemporaine, d'une quête « guerrière » de la beauté.

Jean-Philippe Theyskens est historien de l'art et guide-conférencier depuis la fin des années 1990. Il travaille aux Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique et à la Haute école Galilée de Bruxelles ainsi que pour de nombreux projets socio-culturels.

Tarif : 5€, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Durée : 1h. Organisateur : musée Rops

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Dimanche 5 avril - 10h à 18h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Entrée gratuite toute la journée

À 14h30, visite guidée gratuite des expositions *Facing time*.

Départ : musée Rops. Durée : 1h45

Infos + réservation (obligatoire pour la visite) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Du 13 au 17 avril - 9h à 16h - Musée Rops**

Stage pour enfants de 8 à 12 ans : *Insectes et compagnie*

L'œuvre de Jan Fabre fourmille de petites bêtes : scarabées, escargots, araignées... Enfant déjà, il avait installé une tente dans le jardin familial pour les observer et les étudier. Jeune artiste, il les dépose sur une feuille de papier et trace leurs déplacements au Bic bleu, ou crée des *Fantaisies*, combinaison d'insectes et d'objets récupérés. Artiste reconnu, il utilise les ailes de scarabées pour créer des montages aux couleurs chatoyantes. À notre tour de nous pencher vers ce peuple minuscule, d'apprendre à mieux le connaître en compagnie d'une guide nature, et de nous en inspirer pour créer gravures, dessins et sculptures.

Tarif : 60€. Organisateur : musée Rops, en collaboration avec le Domaine de Mozet et la Bibliothèque principale de la Province de Namur.

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Jeudi 23 avril - 18h - Anciens abattoirs de Bomel**

Conférence : *Jan Fabre, pour en finir avec le théâtre...*

Sang, sexe, larmes, mort, corps... Artiste polyvalent, Jan Fabre est aussi un homme de théâtre pour qui les arts de la scène méritent d'être remis en question. Fin des années 1970, il frappe par l'audace de ses performances. En 1982, il fait scandale avec sa pièce *C'est du théâtre comme c'était à espérer et à prévoir*. En 2005, alors qu'il est devenu un créateur prolifique, il est à l'origine d'une vive controverse au Festival d'Avignon. Et pourtant, en dépit de la polémique qu'elles créent, ses productions n'arrêtent pas d'attirer les publics du monde entier.

Serge Goriely, docteur en philosophie et lettres, spécialiste en arts du spectacle, enseigne à l'Université catholique de Louvain (UCL) l'approche comparée du théâtre et du cinéma. Parmi ses autres domaines de recherche, figurent aussi le drame historique, les écritures émergentes ainsi que l'analyse des rapports entre la religion et la culture. Auteur de nombreuses études sur ces thèmes, il a publié *Le Théâtre de René Kalisky* (Peter Lang, 2008) et coédité *L'imaginaire de l'Apocalypse au cinéma* (Harmattan, 2012).

Tarif : 5€. Durée : 2h. Lieu de l'activité : Anciens abattoirs de Bomel (Traverse des Muses n° 18, à la fin de la Rue Pirret Pauchet). Organisateur : Centre Culturel Régional de Namur.

Infos + réservation (obligatoire) : 081/25 04 07 ou magalicompany@theatredenamur.be

▶ **Samedi 25 avril - 9h30 à 17h30**

Excursion à Mons au départ de Namur

Cap sur Mons 2015 et une de ses expositions -phares, *Van Gogh au Borinage. La naissance d'un artiste*. Ensuite, visite du centre historique de Mons en compagnie d'un guide.

Tarif : 8€/pers. Départ : Gare de Namur. Organisateur : musée Rops et Mons 2015

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Mercredi 29 avril - 18h - Université de Namur**

Conférence : *Rops - Fabre, les coulisses de l'exposition*

Félicien Rops, Jan Fabre, deux artistes qui dialoguent au-delà du temps, le premier par l'entremise du musée qui lui est dédié, le second avec l'aide de son studio. Comment mettre en résonance ces deux personnalités, leurs discours artistiques, leurs spécificités techniques ? Véronique Carpiaux dévoile les coulisses de ce projet d'envergure, depuis les premiers contacts jusqu'à l'accrochage des œuvres, sans omettre les difficultés qu'il a fallu surmonter.

Diplômée en philologie romane, Véronique Carpiaux, conservatrice du musée Félicien Rops depuis 2006, est impliquée dans de nombreuses expositions et publications sur l'artiste.

Tarif : gratuit. Durée : 1h30. Lieu de l'activité : local L21, rue de Bruxelles, 61 (fléchage jusqu'au local)

Organisateurs : musée Rops et Université de Namur, département d'Histoire de l'art

Infos : 081/77 67 55. Pas de réservation nécessaire

Mai 2015

▶ **Dimanche 3 mai - 10h à 18h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Entrée gratuite toute la journée

À 14h30, visite guidée gratuite des expositions *Facing time*

Départ : musée Rops. Durée : 1h45

Infos + réservation (obligatoire pour la visite) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Mercredi 6 mai - 19h45 - Manège**

Preparatio Mortis de Jan Fabre

Spectacle consacré au corps, à la transformation et à l'utopie. Chaque mouvement, chaque respiration, chaque regard est un événement intense, une résurrection exprimant la soif de vivre.

Tarif : voir tarification du théâtre. Organisateur : Théâtre de Namur

Infos + réservations (obligatoires) : 081/22 60 26 ou billetterie@theatredenamur.be

▶ **Mercredi 6 mai - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture, dans le cadre de la représentation de *Preparatio Mortis* au Grand Manège à 19h45

▶ **Judi 7 mai - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture

▶ **Judi 7 mai - 18h30 - Musée Rops**

Visite guidée en compagnie de Véronique Carpiaux

Visite guidée de l'exposition *Facing time* au musée Rops en compagnie de Véronique Carpiaux, conservatrice du musée, qui mettra l'accent sur l'œuvre de Félicien Rops et ses liens avec Charles Baudelaire

Tarif : 5€, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Durée : 1h. Organisateur : musée Rops

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Vendredi 8 mai - 19h - Théâtre de Namur - Grande salle**

Le Pouvoir des folies théâtrales de Jan Fabre

Cette nouvelle adaptation de la création de 1984 reconstitue le marathon théâtral de 4 heures et demie de Fabre. Cette représentation modifia mondialement le langage théâtral il y a plus de 30 ans. La tendance actuelle à la vitesse et aux nouveaux médias rend le spectacle peut-être même plus radical encore aujourd'hui qu'il ne l'était.

Tarif : voir tarification du théâtre. Organisateur : Théâtre de Namur

Infos + réservations (obligatoires) : 081/22 60 26 ou billetterie@theatredenamur.be

▶ **Vendredi 8 mai - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture, dans le cadre de la représentation du *Pouvoir des folies théâtrales* au Théâtre à 19h

▶ **Samedi 9 mai - 19h - Théâtre de Namur - Grande salle**

Le Pouvoir des folies théâtrales de Jan Fabre

Cette nouvelle adaptation de la création de 1984 reconstitue le marathon théâtral de 4 heures et demie de Fabre. Cette représentation modifia mondialement le langage théâtral il y a plus de 30 ans. La tendance actuelle à la vitesse et aux nouveaux médias rend le spectacle peut-être même plus radical encore aujourd'hui qu'il ne l'était.

Tarif : voir tarification du théâtre. Organisateur : Théâtre de Namur

Infos + réservations (obligatoires) : 081/22 60 26 ou billetterie@theatredenamur.be

▶ **Samedi 9 mai - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture, dans le cadre de la représentation du *Pouvoir des folies théâtrales* au Théâtre à 19h

► **Mercredi 13 mai - 19h - Maison de la Culture**

Carte blanche à Jan Fabre : projection de *L'Invasion des profanateurs de sépultures*, Don Siegel, 1956
Santa Mira, une petite ville de Californie. Un jeune médecin, Miles Bennell et son confrère psychiatre, le docteur Kauffman, constatent des changements étranges dans le comportement des citadins. Certains d'entre eux ne reconnaissent plus leurs proches parents. La projection, à 20h, sera précédée d'une visite de l'exposition à 19h.

Tarif : 5€ adultes/4€ étudiants et seniors/gratuit Art.27. Durée : 1h20

Organisateur : Maison de la Culture.

Infos : 081/77 67 73. Réservation nécessaire pour la visite guidée : 081/77 55 25

► **Samedi 30 mai - 20h30 - Église Saint-Loup**

Rencontre publique entre Jan Fabre et Bernard-Henri Lévy

Tarif : 10€. Durée : 1h. Organisateur : musée Rops

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Jun 2015

► **Jeudi 4 juin - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture

► **Jeudi 4 juin - 18h30 - Musée Rops**

Visite guidée en compagnie de Joanna De Vos

Visite guidée de l'exposition *Facing time* au musée Rops en compagnie de Joanna De Vos, commissaire de l'exposition et co-auteur du catalogue, qui mettra l'accent sur l'œuvre de Jan Fabre

Tarif : 5€, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Durée : 1h. Organisateur : musée Rops

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

► **Dimanche 7 juin - 10h à 18h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Entrée gratuite toute la journée

À 14h30, visite guidée gratuite des expositions *Facing time*.

Départ : musée Rops. Durée : 1h45

Infos + réservation (obligatoire pour la visite) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

► **Dimanche 7 juin - 9h30 - Maison de la Culture**

Carte blanche à Jan Fabre : projection de *Kon-Tiki*, Joachim Ronning, 2012

L'explorateur norvégien Thor Heyerdahl, accompagné de cinq hommes a en 1947 traversé l'Océan pacifique sur un radeau pour prouver que les habitants d'Amérique du Sud auraient pu traverser la mer et s'installer sur les îles de Polynésie. Un voyage qui aura duré 101 jours sur plus de 8000 kilomètres. Le film aborde la genèse de ce voyage.

La projection, à 11h, sera précédée d'un accueil petit déjeuner à partir de 9h30, puis d'une visite de l'exposition

Tarif : 5€ adultes/4€ étudiants et seniors/gratuit Art.27. Durée : 2h

Organisateur : Maison de la Culture

Infos : 081/77 67 73. Réservation nécessaire pour le petit déjeuner : 081/77 55 61

▶ **Vendredi 12 juin - 19h - Maison de la Culture**

Carte blanche à Jan Fabre : projection du *Charme discret de la bourgeoise*, Luis Buñuel, 1972

Trois notables essaient de planifier un repas ensemble mais des événements imprévus empêchent le dîner. La projection, à 20h, sera précédée d'une visite de l'exposition à 19h

Tarif : 5€ adultes/4€ étudiants et seniors/gratuit Art.27. Durée : 1h45.

Organisateur : Maison de la Culture

Infos : 081/77 67 73. Réservation nécessaire pour la visite guidée : 081/77 55 25

Juillet 2015

▶ **Mercredi 1er juillet - 9h à 16h - Musée Rops**

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... la Citadelle*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, découverte du tout nouveau Centre du visiteur et des sculptures de Jan Fabre installées à la Citadelle.

Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Comité Animation Citadelle

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Jeudi 2 juillet - 9h à 16h - Musée Rops**

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... la ville de Namur*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, découverte des sculptures de Jan Fabre installées dans la ville par le biais d'une animation contée.

Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Service Culture de la Ville

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Jeudi 2 juillet - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture

▶ **Jeudi 2 juillet - 18h30 - Musée Rops**

Conférence : *Peut-on envisager la carrière d'un artiste à travers ses actions ?*

Les sculptures monumentales de Jan Fabre exposées en plein air posent la question de la visibilité et de la médiation des œuvres d'art au travers des stratégies d'occupation de l'espace public.

Amélie Van Liefferinge est historienne de l'art et collaboratrice scientifique au Musée de la Photographie à Charleroi. Elle travaille en parallèle sur une thèse de doctorat consacrée aux usages artistiques de la projection photographique de diapositives en Belgique (1883-1914).

Tarif : 5€, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Organisateur : musée Rops.

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Vendredi 3 juillet - 9h à 16h - Musée Rops**

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... le Centre culturel*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, pique-nique au Centre culturel récemment installé dans les anciens abattoirs de la ville, et visite des coulisses du théâtre.

Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Centre Culturel Régional de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Dimanche 5 juillet - 10h à 18h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Entrée gratuite toute la journée

À 14h30, visite guidée gratuite des expositions *Facing time*

Départ : musée Rops. Durée : 1h45

Infos + réservation (obligatoire pour la visite) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Du 6 au 10 juillet - 9h à 16h - Musée Rops**

Stage pour enfants de 10 à 14 ans : *Voyage au centre du cerveau*

Le cerveau occupe une place importante dans l'œuvre de Jan Fabre. Il régit nos pensées, coordonne nos mouvements, abrite nos émotions... Découvrons l'incroyable étendue de ses facultés en visitant l'exposition *À vos cerveaux*, au Musée des Sciences naturelles de Bruxelles, et laissons ensuite libre cours à notre imagination pour traduire en dessins, gravures et sculptures nos délires cérébraux !

Tarif : 60€. Organisateur : musée Rops, en collaboration avec la Bibliothèque principale de la Province de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Août 2015

▶ **Dimanche 2 août - 10h à 18h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Entrée gratuite toute la journée

À 14h30, visite guidée gratuite des expositions *Facing time*

Départ : musée Rops. Durée : 1h45

Infos + réservation (obligatoire pour la visite) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Jedi 6 août - 18h à 20h - Musée Rops et Maison de la Culture**

Nocturne

Ouverture en nocturne des expositions *Facing time* au musée Félicien Rops et à la Maison de la Culture

▶ **Jedi 6 août - 18h30 - Musée Rops**

Projection : *Les Guerriers de la beauté*, Pierre Coulibeuf, 2002

Ce film inspiré par les créations chorégraphiques et théâtrales de Jan Fabre nous invite dans un monde étrange marqué par la métamorphose, le jeu des pulsions, le dédoublement, la parodie, la ritualité...

Tarif : 5€, accès gratuit à l'exposition durant l'activité. Durée : 1h15. Organisateur : musée Rops

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Du 10 au 14 août - 10h à 16h - Académie des Beaux-Arts**

Stage de sculpture pour adultes : *Jeux de matières*

Comment exprimer une idée, un thème, par le biais de la sculpture ? Le stage commence par une visite guidée des expositions *Facing time*, avec un accent particulier apporté aux sculptures de Jan Fabre et aux thèmes abordés par les deux artistes. Ensuite viendra le temps de la réflexion pendant lequel chaque participant déterminera quelle thématique il va décliner en volumes et matières durant la semaine. Différents matériaux seront exploités : cire, terre, mais aussi matériaux de récupération. Stage animé par Anneke Lauwaert, plasticienne et professeur de sculpture à l'Académie des Beaux-Arts de Namur.

Lieu : Académie, 20 rue du Lombard. Accueil petit-déjeuner le 1er jour au musée Rops dès 9h

Tarif : 100€ + 20€ de matériaux

Organisateur : musée Rops, en collaboration avec l'Académie des Beaux-Arts de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

▶ **Du 17 au 21 août - de 10h à 16h - Académie des Beaux-Arts**

Stage de sculpture pour adultes : *Le bronze, découverte et initiation à la coulée*

Le stage commence par une visite guidée des expositions *Facing time*, avec un accent particulier apporté aux sculptures en bronze réalisées par Jan Fabre.

Ensuite, place à la recherche de la forme que chaque stagiaire va élaborer, par le biais de dessins, de modelage en terre. Une fois la forme définitive fixée, elle sera réalisée en plâtre. Vient ensuite le temps de la coulée au sable, étape cruciale et toujours impressionnante. Enfin, les finitions permettront à chacun de repartir avec une pièce aboutie. Stage de bronze encadré par Anneke Lauwaert et Alexis Remacle, professeurs de sculpture en académie.

Lieu : Académie, 20 rue du Lombard. Accueil petit-déjeuner le 1er jour au musée Rops dès 9h

Tarif : 100€ + 70€ de matériaux. Organisateur : Secteur Formation de la Province de Namur, en collaboration avec l'Académie des Beaux-Arts de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 74 (de 9h à 12h) ou formation.culture@province.namur.be

▶ **Vendredi 21 août - 12h - Citadelle de Namur**

Pique-nique à la Citadelle

À quelques jours de la fin des expositions, profitons du temps estival pour partager sans chichi un bon moment à la Citadelle. Rendez-vous à midi au Centre du visiteur pour une petite présentation de ce nouveau lieu d'interprétation où l'histoire et l'architecture de la Citadelle sont expliquées dans une scénographie innovante, puis mettons en commun nos casse-croûtes et nos rêveries près de *Searching for utopia* ! Un moment convivial en perspective.

Lieu : Citadelle de Namur - Terra Nova, 64 Route Merveilleuse

Tarif : gratuit (pique-nique à prévoir). Organismes : musée Rops et Comité Animation Citadelle

Infos + réservation (obligatoire) : 081/65 45 00 ou info@citadelle.namur.be

Activiteiten in het kader van de tentoonstelling *Facing time*

▶ **Groot publiek**

Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Rops Museum
Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Maison de la Culture
Gecombineerd bezoek van de tentoonstellingen *Facing time* in het Maison de la Culture en in het Rops Museum
Rondleiding in de stad
Audiogidsen en QR codes

▶ **Middelbaar en hoger onderwijs**

Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Rops Museum
Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Maison de la Culture
Gecombineerd bezoek van de tentoonstellingen *Facing time* in het Maison de la Culture en in het Rops Museum
Rondleiding in de stad
Visite-atelier à la Maison de la Culture
Point[s] de vue : qu'est-ce que l'art peut m'apporter ? Animation par les Classes de patrimoine
Dossier pédagogique à l'attention des enseignants
Audiogidsen en QR codes

▶ **Lager onderwijs**

Visite-atelier à la Maison de la Culture
Utopia : atelier de land-art à la Citadelle
Point[s] de vue : qu'est-ce que l'art peut m'apporter ? Animation par les Classes de patrimoine
Des fables pour Fabre : visite contée dans la ville
Dossier pédagogique à l'attention des enseignants
Activiteitenboekje voor de 8- tot 12-jarigen

▶ **Familie**

Activiteitenboekje voor de 8- tot 12-jarigen
Stages pour enfants
Stages pour adultes
Journées-découverte
Audiogidsen en QR codes

▶ **Public fragilisé**

Visite interactive pour public fragilisé

Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Rops Museum

Doelpubliek : groot publiek en studenten

Wanneer? : van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u. Elke dag in juli en augustus

Duur : 1u

Talen : Frans, Nederlands, Engels

Max. 20 personen per gids

Afspraak : Félicien Rops Museum

Tarief : 40€/gids + toegangsticket tot de tentoonstelling

Info en reservatie (verplicht, 15 dagen op voorhand) : 081/77 67 55 of info@museerops.be

Rondleiding van de tentoonstelling *Facing time* in het Maison de la Culture

Doelpubliek : groot publiek en studenten

Wanneer? : van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u. Elke dag in juli en augustus

Duur : 1u

Talen : Frans, Nederlands, Engels

Max. 20 personen per gids

Afspraak : Maison de la Culture

Tarief : 40€/gids + toegangsticket tot de tentoonstelling

Info en reservatie (verplicht, 7 dagen op voorhand) : 081/77 55 25 - 081/77 67 73 of
arts.plastiques@province.namur.be

Gecombineerd bezoek van de tentoonstellingen *Facing Time* in het Maison de la Culture en in het Rops Museum

Doelpubliek : groot publiek en studenten

Wanneer? : van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u. Elke dag in juli en augustus

Duur : 1u45

Talen : Frans, Nederlands, Engels

Max. 20 personen per gids

Afspraak : Maison de la Culture

Tarief : 60€/gids + toegangsticket tot de tentoonstelling

Info en reservatie (verplicht, 15 dagen op voorhand) : 081/77 67 55 of info@museerops.be

Rondleiding in de stad

Een ontmoeting tussen Fabre en Rops in het hartje van de stad... Parcours in de oude stad begeleid door een gids uit het Naamse. Ontdek de werken van Jan Fabre die zijn tentoongesteld in de stad

Doelpubliek : groot publiek en studenten

Wanneer?: elke dag

Duur : 2u

Talen : Frans, Nederlands, Engels en Duits

Max. 25 personen per gids

Afspraak : Maison de la Culture

Tarief : 4€/pers.

Info en reservatie (verplicht, 8 dagen op voorhand): Toerismebureau Namen 081/24 64 44
of infotourisme@namur.be

Visite-atelier à la Maison de la Culture

Animation combinant visite guidée et atelier créatif autour de l'exposition *Facing time* à la Maison de la Culture

Après une visite pédagogique de 45 min, l'animatrice proposera aux élèves un atelier créatif en lien direct avec ce qu'ils viennent de voir. L'atelier pratique proposé consiste en un travail de recherche plastique en 3d autour du portrait hybride. La sculpture réalisée en terre sera ponctuée par des éléments naturels ou scintillants afin de renforcer son aspect fantastique.

Public visé : élèves de la 3e maternelle jusque fin secondaire

Disponibilité : du lundi au vendredi, de 8h30 à 10h ou de 10h30 à 12h

Durée : 1h30

25 élèves max. par guide

Lieu de rendez-vous : Maison de la Culture

Tarif : 60€/animation (entrées gratuites à l'exposition pour les - de 18 ans)

Infos + réservation (obligatoire, 7 jours à l'avance) : 081/77 55 25 ou
arts.plastiques@province.namur.be

Utopia : atelier de land-art à la Citadelle

Création d'une ville utopique à partir d'éléments de la nature

Comme d'autres avant lui, Jan Fabre a investi la Citadelle de Namur. Son occupation est néanmoins plus symbolique que belliqueuse. De ce promontoire, il guette Namur comme s'il composait un tableau parfait. La Citadelle est aussi tournée vers la ville pour la protéger et la surveiller. Et toi, comment imagines-tu ta ville ? Grâce aux éléments glanés sur le site de la Citadelle, construis ta ville idéale.

Public visé : enfants de 6 à 12 ans (scolaires, plaines, mouvements de jeunesse ...)

Disponibilité : tous les jours

Durée : 1h30 ou de 10h à 15h si combiné avec une visite de la Citadelle

25 enfants max. par guide

Lieu de rendez-vous : Citadelle de Namur - Terra Nova, 64 Route Merveilleuse

Tarif : 3€/enfant pour l'atelier ou 6€ si combiné avec une visite de la Citadelle

Infos + réservation (obligatoire, minimum 3 semaines à l'avance) : Citadelle de Namur 081/65 45 00 ou info@citadelle.namur.be

Des fables pour Fabre : visite contée dans la ville

Au cours d'une promenade contée participative, les enfants parcourent la ville en compagnie d'un conteur. La balade est structurée comme un conte traditionnel et les sculptures de Jan Fabre sont présentées comme les étapes d'une histoire à inventer de manière progressive et collective.

L'animation se termine à la Maison du conte pour permettre aux élèves de s'approprier pleinement l'histoire dans ce lieu chaleureux et emblématique

Public visé : élèves de la 1ère à la 4e année primaire

Disponibilité : du lundi au vendredi, du 16 mars au 30 juin

Durée : 2h

25 enfants max. par animation

Lieu de rendez-vous : Maison de la Culture

Tarif : 125€/animation

Infos + réservation (obligatoire, 15 jours à l'avance) : 081/24 60 30 ou animation.culture@ville.namur.be

Point[s] de vue : qu'est-ce que l'art peut m'apporter ?

Approche multiple et réalisation d'une carte subjective

Demi-journée de préparation en classe suivie d'une journée de « terrain » avec balade en ville, à la Maison de la culture et à Terra Nova. En classe : atelier philo sur l'art et pratique des principes de la cartographie subjective. Deuxième temps : matin, approche du travail de l'artiste et après-midi, atelier-performance de cartographie pour une représentation subjective et d'humeur

Public visé : élèves du 3e cycle primaire et du 1er cycle secondaire

Disponibilité : de mars à juin. Une classe par animation

Durée : un jour et demi, de 9h à 12h et de 9h à 15h30

Lieu de rendez-vous : Maison de la Culture

Tarif : 5 €/élève

Infos + réservation (obligatoire) : Classes de patrimoine 081/22 55 60 ou alain.pasleau@province.namur.be

Visite interactive pour public fragilisé

Visite construite sur mesure par le médiateur et le responsable du groupe. En prenant appui sur les univers audacieux et interpellants de ces deux artistes belges, la visite permettra d'appréhender le travail polymorphe de Jan Fabre, de découvrir un dialogue entre l'art du 19e siècle et l'art contemporain, et de s'interroger sur les questions posées par les artistes et leur place dans la société. Une opportunité unique d'inviter le public socialement fragilisé à découvrir une exposition d'envergure.

Public visé : associations du champ social

Disponibilité : du mardi au vendredi. Egalement les lundis en juillet et août

Durée : 2h

Lieu de rendez-vous : Maison de la Culture

Tarif : animation + entrées gratuites. Avec le soutien de la Région wallonne

Infos + réservation (obligatoire, 7 jours à l'avance) : 081/77 55 25 - 081/77 67 73 ou arts.plastiques@province.namur.be

Activiteitenboekje voor de 8- tot 12-jarigen

Bent u ouder, opvoeder, stagebegeleider, speelpleinanimateur of begeleidt u kinderen bij hun huiswerk? De 8- tot 12-jarigen die u vergezelt, kunnen de wereld van deze twee kunstenaars ontdekken dankzij een klein activiteitenboekje van 16 pagina's in het Frans, Nederlands en Engels. De kinderen vinden er informatie, spelletjes en vragen in.

Gratis beschikbaar aan het onthaal van de verschillende partnerinstellingen (Maison de la Culture, Rops Museum, Citadel, Toerismebureau, ...).

Bent u leerkracht in het lager onderwijs? Dan ontvangt u een gedrukt exemplaar en kunt u het activiteitenboekje voor uw leerlingen downloaden.

Dossier pédagogique

Vous êtes enseignants dans l'enseignement secondaire et supérieur ? Conçu spécialement à votre attention, ce dossier peut être utilisé comme aide à la visite libre - vous y trouvez des informations et des clés de lecture des œuvres de Félicien Rops et de Jan Fabre ; ou comme support à la visite guidée - vous pouvez mettre les textes à disposition des élèves après la visite et initier des travaux, des réflexions afin de poursuivre l'activité en classe.

Vous êtes enseignants dans l'enseignement fondamental ? Ce dossier vous donnera des clés pour décoder les expositions et les présenter à vos élèves.

Rédigé en français et téléchargeable.

Audiogids

Ontdek op uw eigen ritme de werken die zijn tentoongesteld in het Rops Museum en het Maison de la Culture aan de hand van commentaren beschikbaar in het Frans, Nederlands en Engels.

Tarief : 2€ per audiogids iPod Touch of download de commentaren op uw smartphone via :

QR codes

Ontdek op uw eigen ritme de sculpturen die in openlucht zijn tentoongesteld aan de hand van commentaren beschikbaar in het Frans, Nederlands en Engels.

Scan de QR code die zich bij elke sculptuur bevindt of download de commentaren op uw smartphone via :

Stages enfants

Du 13 au 17 avril - 9h à 16h - Musée Rops

Stage pour enfants de 8 à 12 ans : *Insectes et compagnie*

L'œuvre de Jan Fabre fourmille de petites bêtes : scarabées, escargots, araignées... Enfant déjà, il avait installé une tente dans le jardin familial pour les observer et les étudier. Jeune artiste, il les dépose sur une feuille de papier et trace leurs déplacements au Bic bleu, ou crée des Fantaisies, combinaison d'insectes et d'objets récupérés. Artiste reconnu, il utilise les ailes de scarabées pour créer des montages aux couleurs chatoyantes. À notre tour de nous pencher vers ce peuple minuscule, d'apprendre à mieux le connaître en compagnie d'une guide nature, et de nous en inspirer pour créer gravures, dessins et sculptures.

Tarif : 60€. Organisateur : musée Rops, en collaboration avec le Domaine de Mozet et la Bibliothèque principale de la Province de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Du 6 au 10 juillet - 9h à 16h - Musée Rops

Stage pour enfants de 10 à 14 ans : *Voyage au centre du cerveau*

Le cerveau occupe une place importante dans l'œuvre de Jan Fabre. Il régit nos pensées, coordonne nos mouvements, abrite nos émotions... Découvrons l'incroyable étendue de ses facultés en visitant l'exposition *À vos cerveaux*, au Musée des Sciences naturelles de Bruxelles, et laissons ensuite libre cours à notre imagination pour traduire en dessins, gravures et sculptures nos délires cérébraux !

Tarif : 60€. Organisateur : musée Rops, en collaboration avec la Bibliothèque principale de la Province de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Stages adultes

Du 10 au 14 août - 10h à 16h - Académie des Beaux-Arts

Stage de sculpture pour adultes : *Jeux de matières*

Comment exprimer une idée, un thème, par le biais de la sculpture ? Le stage commence par une visite guidée des expositions *Facing time*, avec un accent particulier apporté aux sculptures de Jan Fabre et aux thèmes abordés par les deux artistes. Ensuite viendra le temps de la réflexion pendant lequel chaque participant déterminera quelle thématique il va décliner en volumes et matières durant la semaine. Différents matériaux seront exploités : cire, terre, mais aussi matériaux de récupération. Stage animé par Anneke Lauwaert, plasticienne et professeur de sculpture à l'Académie des Beaux-Arts de Namur.

Lieu : Académie, 20 rue du Lombard. Accueil petit-déjeuner le 1er jour au musée Rops dès 9h

Tarif : 100€ + 20€ de matériaux. Organisateur : musée Rops, en collaboration avec l'Académie des Beaux-Arts de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Du 17 au 21 août - 10h à 16h - Académie des Beaux-Arts

Stage de sculpture pour adultes : *Le bronze, découverte et initiation à la coulée*

Le stage commence par une visite guidée des expositions *Facing time*, avec un accent particulier apporté aux sculptures en bronze réalisées par Jan Fabre.

Ensuite, place à la recherche de la forme que chaque stagiaire va élaborer, par le biais de dessins, de modelage en terre. Une fois la forme définitive fixée, elle sera réalisée en plâtre. Vient ensuite le temps de la coulée au sable, étape cruciale et toujours impressionnante. Enfin, les finitions permettront à chacun de repartir avec une pièce aboutie.

Stage de bronze encadré par Anneke Lauwaert et Alexis Remacle, professeurs de sculpture en académie.

Lieu : Académie, 20 rue du Lombard. Accueil petit-déjeuner le 1er jour au musée Rops dès 9h

Tarif : 100€ + 70€ de matériaux. Organisateur : Secteur Formation de la Province de Namur, en collaboration avec l'Académie des Beaux-Arts de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 74 (de 9h à 12h) ou formation.culture@province.namur.be

Journées-découverte

Mercredi 1er juillet - 9h à 16h - Musée Rops

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... la Citadelle*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, découverte du tout nouveau Centre du visiteur et des sculptures de Jan Fabre installées à la Citadelle.

Lieu : musée Rops. Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Comité Animation Citadelle

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Jeudi 2 juillet - 9h à 16h - Musée Rops

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... la ville de Namur*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, découverte des sculptures de Jan Fabre installées dans la ville par le biais d'une animation contée.

Lieu : musée Rops. Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Service Culture de la Ville

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

Vendredi 3 juillet - 9h à 16h - Musée Rops

Journée pour enfants de 6 à 12 ans : *Découvrons... le Centre culturel*

Trois journées distinctes mais complémentaires pour découvrir les expositions et les différents lieux impliqués. Le matin, visite adaptée et découverte des œuvres au musée et à la Maison de la Culture, suivie d'un atelier créatif. L'après-midi, pique-nique au Centre culturel récemment installé dans les anciens abattoirs de la ville, et visite des coulisses du théâtre.

Lieu : musée Rops. Tarif : 10€ ou forfait de 25€ pour les 3 jours (repas non compris).

Organisateurs : musée Rops et Centre Culturel Régional de Namur

Infos + réservation (obligatoire) : 081/77 67 55 ou info@museerops.be

► **Praktische informatie:**

www.ropsfabre.be

► Ticket (Rops Museum en Maison de la Culture inbegrepen)

10 €: normaal tarief / 5 €: tarief met korting

Gratis: -18 jaar / art. 27 / eerste zondag van elke maand

► Rondleiding van de tentoonstellingen

40 € voor één tentoonstelling (min. ongeveer 1 uur)

Reservatie rondleidingen Rops Museum (FR, NL, EN): +32 81/ 77 67 55

Reservatie rondleidingen Maison de la Culture (FR, NL, EN): +32 81/ 77 55 25

60 € voor de twee tentoonstellingen (ongeveer 1.45 uur)

Gecentraliseerde reservatie voor gecombineerde rondleidingen in het Rops Museum (FR, NL, EN): + 32 81/ 77 67 55

► Rondleiding sculpturen in de stad

4 €/pers. voor een bezoek aan de oude stad en de sculpturen in openlucht (ongeveer 2 uur)

Reservatie bij het Toerismebureau (FR, NL, EN, DE): +32 81/ 24 64 49

► Profiteer van uw bezoek aan Namen om “le Pays des Vallées” te ontdekken

Kies uw formule op www.paysdesvallees.be

U kunt uw rondleiding gratis downloaden op App Store of Google Play.

► **Contactpersoon voor de pers**

Valérie Minten

Valerie.minten@province.namur.be

T: +32 81 77 53 70

Félicien Rops Museum. Provincie Namen

rue Fumal, 12 - 5000 Namen

T 081/ 77 67 55 // F 081/ 77 69 25

info@museerops.be - www.museerops.be

[facebook.com/museerops](https://www.facebook.com/museerops)

[@museerops](https://twitter.com/museerops)

PROVINCE
de NAMUR
Culture

VILLE DE
NAMUR

NAMUR
CONFLUENT
CULTURE

LE THÉÂTRE
DE
NAMUR

ANGELOS
[VISUAL ARTS] BY IAN FABRE

Wallonia.be
COMMISSARIAT
GÉNÉRAL AU TOURISME

NAMUR
EST PARTENAIRE.
ET TOI?

LE SOIR
DeMorgen.

